

Archeologische Rapporten Oranjewoud 2009/60

Bureauonderzoek en terreininspectie plangebied
Inventumterrein te Bilthoven (gemeente De Bilt)

projectnr. 198531
revisie 01
08 september 2011

Auteur(s)

P.C.Teekens
E. Kaptijn

Opdrachtgever

AM Wonen
Edisonbaan 14/C
3439 MN Nieuwegein

datum vrijgave	beschrijving revisie	goedkeuring	vrijgave
09-09-2009	revisie 00	 P.C.Teekens	 H. Oude Rengerink
08-09-2011	revisie 00 (definitief)	P.C.Teekens	

Colofon

Titel: Archeologische Rapporten Oranjewoud 2009/60.
Bureauonderzoek en terreininspectie plangebied Inventumterrein te Bilthoven
(gemeente De Bilt)

Auteur(s): P.C.Teekens en E. Kaptijn

ISSN: 1570-6273

© Oranjewoud B.V.
Postbus 24
8440 AA Heerenveen

	Inhoud	Blz.
	Samenvatting	4
	Administratieve gegevens	5
1	Inleiding	7
2	Beschrijving onderzoekslocatie	9
2.1	Begrenzing onderzoeks- en plangebied	9
2.2	Landschappelijke situatie	9
2.3	Historische situatie en mogelijke verstoringen	12
2.4	Huidig en toekomstig gebruik	17
2.4.1	Huidig gebruik plangebied	17
2.4.2	Consequenties toekomstig gebruik	18
3	Bekende archeologische waarden	21
4	Archeologische verwachting	23
4.1	IKAW en CHW	23
4.2	Gespecificeerde archeologische verwachting	24
5	Conclusies en selectieadvies	27
	Literatuur en geraadpleegde bronnen	29
	Bijlagen	
1	Archeologische perioden	
2	AMZ-cyclus	
3a	ARCHIS: terreinen met archeologisch status	
3b	ARCHIS: archeologische waarnemingen	
	Kaarten	
183727-RACM	Indicatieve Kaart Archeologische Waarden (IKAW) en waarnemingen (CAA)	

Samenvatting

AM Wonen te Nieuwegein is voornemens het perceel van de Inventumfabriek te herontwikkelen ten behoeve van nieuwbouw. Hiertoe is een nieuw bestemmingsplan noodzakelijk waarbij archeologie één van de factoren is waar rekening mee gehouden dient te worden. Hiertoe is door ingenieurs- en adviesbureau Oranjewoud BV een archeologisch bureauonderzoek uitgevoerd in mei en augustus 2009. Tevens is op 25 augustus 2009 een terreininspectie uitgevoerd. Daarnaast is het bouwarchief geraadpleegd.

Het plangebied ligt op de zuidelijke flank van een stuwwal (de Utrechtse Heuvelrug), op de overgang naar gordeldekzandruggen. Deze gebieden kennen een brede archeologische verwachting, en mogelijk een groot potentieel aan nog onontdekte vindplaatsen. Getuige de vele vindplaatsen is dit gebied al sinds het Laat Paleolithicum bewoond is geweest. Op basis hiervan kan het plangebied dan ook een (middel)hoge verwachtingswaarde worden toegekend.

Op basis van het bureauonderzoek kan echter worden aangenomen dat het plangebied een lage verwachtingswaarde kan worden toegekend, en wel om de volgende redenen:

1. Binnen het plangebied is de Inventumfabriek gevestigd. Ter plaatse van de huidige bebouwing zal het bodemprofiel als gevolg van graafwerkzaamheden, waaronder onderkeldering, ernstig zijn verstoord waarbij eventueel aanwezige archeologische resten zullen zijn verstoord of vernietigd;
2. Het bodemprofiel ter plaatse van de huidige bebouwing en het voorterrein (de parkeerplaats) blijkt op basis van verschillende bodemonderzoeken inderdaad tot in de C-horizont te zijn verstoord;
3. Op basis van de eerder uitgevoerde bodemonderzoeken lijkt nergens sprake te zijn van een (deels) intact podzolprofiel;
4. Mogelijk is het bodemprofiel ter plaatse van de genoemde smalle groenstroken minder verstoord dan het bebouwde deel van het plangebied, maar dit zijn tevens de gebieden waar diverse kabels en leidingen liggen. Bovendien gaat het om smalle stroken: eventueel aanwezige waarden zullen slechts gefragmenteerde en weinig waardevolle informatie opleveren;
5. Er zijn in het verleden geen archeologische waarden aangetroffen binnen het plangebied;
6. Er zijn geen aanwijzingen voor historische bewoning (uit de Middeleeuwen en/of de Nieuwe tijd).

Op grond van bovengenoemde redenen wordt geconcludeerd dat de kans op de aanwezigheid van (intacte) archeologische waarden binnen het plangebied laag kan worden ingeschat. Daarom is nader archeologisch veldonderzoek niet nodig. Het selectieadvies luidt dan ook om het plangebied vrij te geven voor wat betreft archeologie.

Advies voor vervolgonderzoek

Geadviseerd wordt om het plangebied voor wat betreft archeologisch vrij te geven.

De implementatie van de bovenstaande aanbeveling is afhankelijk van het oordeel van het bevoegd gezag, in deze de gemeente De Bilt. Het staat het bevoegd gezag vrij om een van het selectieadvies afwijkend selectiebesluit te nemen.

Altijd bestaat er de mogelijkheid dat er tijdens graafwerkzaamheden toch losse sporen en vondsten worden aangetroffen. Het betreft dan vaak kleine sporen of resten die niet door middel van een booronderzoek kunnen worden opgespoord. Op grond van artikel 53 van de Monumentenwet 1988 dient zo spoedig mogelijk melding te worden gemaakt van de vondst bij de Minister (de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed), ARCHISmeldpunt, telefoon 033-4227682. Een melding bij de gemeentelijk of provinciaal archeoloog voldoet eveneens aan deze verplichting.

Oranjewoud BV
Almere, september 2009/2011

Administratieve gegevens

OW Projectnummer 183727
OM-nummer 34984
Provincie Utrecht
Gemeente De Bilt
Plaats Bilthoven
Toponiem Inventumterrein;
Leyenseweg, Anne Franklaan, 2^e Brandenburgerweg

Kaartblad 32C
Coördinaten 141755/459835 141880/459795
141720/459750 141840/459695

Kadaster Gemeente De Bilt, sectie F nr. 4605

Opdrachtgever AM Wonen
Uitvoerder Oranjewoud
Datum uitvoering Mei en augustus 2009
Projectteam P.C.Teekens (KNA-archeoloog)
E. Kaptijn (archeoloog)

Bevoegd gezag Gemeente De Bilt

Beheer documentatie Oranjewoud Almere
Vondstdepot -

Afbeelding 1 Locatie plangebied
(Topografische Kaart 1:25.000 (hier verkleind weergegeven), © Topografische Dienst
Kadaster, Emmen)

1 Inleiding

AM Wonen te Nieuwegein is voornemens het perceel van de Inventumfabriek te herontwikkelen ten behoeve van nieuwbouw. Hiertoe is een nieuw bestemmingsplan noodzakelijk waarbij archeologie één van de factoren is waar rekening mee gehouden dient te worden. Hiertoe is door ingenieurs- en adviesbureau Oranjewoud BV een archeologisch bureauonderzoek uitgevoerd in mei en augustus 2009. Tevens is op 25 augustus 2009 een terreininspectie uitgevoerd. Daarnaast is het bouwarchief geraadpleegd.

Het doel van het uitvoeren van een archeologisch bureauonderzoek is het opstellen van een gespecificeerde archeologische verwachting voor het plangebied. Waar kunnen we wat verwachten? Voor het opstellen van een dergelijke verwachting wordt gebruik gemaakt reeds bekende archeologische waarnemingen, historische kaarten, de landschappelijke situatie en bodemkundige gegevens. Een gespecificeerde verwachting gaat in op de mogelijke aanwezigheid, het karakter, omvang, datering en verstoring van archeologische waarden binnen het plangebied.

Op deze locatie zal de grond verstoord worden waardoor een archeologisch vooronderzoek dient plaats te hebben. Bodemingrepen kunnen immers leiden tot aantasting van het mogelijk aanwezige archeologisch bodemarchief. Archeologisch onderzoek dat in het kader van ruimtelijke onderbouwing plaatsvindt, past als onderzoeksstrategie binnen de zogenaamde Archeologische Monumentenzorg (AMZ). Deze cyclus wordt toegelicht in bijlage 2.

Dit bureauonderzoek is uitgevoerd conform de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA), versie 3.1.

2 Beschrijving onderzoekslocatie

2.1 Begrenzing onderzoeks- en plangebied

Het is van belang een onderscheid te maken tussen onderzoeksgebied enerzijds en plangebied anderzijds. Met plangebied wordt het gebied bedoeld waarop de in de inleiding genoemde plannen en/of werkzaamheden betrekking hebben. Binnen dit gebied zullen eventueel aanwezige archeologische waarden verstoord worden. Het onderzoeksgebied omvat het gebied waarover informatie verzameld is om een goed beeld te krijgen van de archeologische waarden die van belang kunnen zijn. Dit gebied is veelal groter dan het plangebied en verschilt naar gelang het te onderzoeken aspect.

Het plangebied ligt in het centrum van Bilthoven (gemeente De Bilt, provincie Utrecht), en wordt begrensd door de Leyenseweg (nr. 101), de Anne Franklaan en de Tweede Brandenburgerweg. Het gebied staat kadastraal bekend als gemeente De Bilt, sectie F nr. 4605. Op het terrein, dat bijna geheel is bebouwd, huist al sinds 1908 de Inventumfabriek. De oppervlakte van het plangebied bedraagt circa 1,2 ha. Voor de ligging van het plangebied wordt verwezen naar afbeelding 1.

2.2 Landschappelijke situatie

Het plangebied ligt in fysisch geografisch opzicht tegen de westelijke rand van de Utrechtse Heuvelrug aan. Dit landschap bestaat uit gestuwde ruggen, bedekt en omzoomd door golvende dekzandgebieden. Ten westen van Bilthoven ligt het veengebied met onder andere de Loosdrechtse plassen.

Het landschap is grotendeels ontstaan in de laatste perioden van het Pleistoceen (2,7 miljoen -10.000 jaar voor heden). Het Pleistoceen wordt gekenmerkt door een afwisseling van zeer koude perioden (Ijstijden) met perioden waarin het klimaat vergelijkbaar is met het tegenwoordige. Tijdens ijstijden daalde de gemiddelde jaartemperatuur zodanig dat de poolijskappen tot enorme omvang konden groeien. Gedurende de voorlaatste ijstijd, het Saalien (370.000-130.000 jaar voor heden), waren de ijskappen zodanig gegroeid dat het landijs Nederland bereikte. Doordat het water in de ijskappen zat opgeslagen lag de Noordzee droog. Zodra het landijs in het midden van Nederland arriveerde, splitste het front zich in een aantal brede ijstongen, die zuidwaarts uitstroomden. Daarbij ontstonden diepe, tongvormige glaciële bekkens, geflankeerd door hoge stuwwallen. De Gelderse Vallei en de Eemvallei zijn glaciële bekkens gevormd door een ijstong. De stuwwallen bestaan uit vroeg Pleistocene rivierafzettingen, die door de ijstongen eerst zijn geplooid en vervolgens opgedrukt. Als gevolg hiervan ontstonden steilstaande structuren met een dakpansgewijze stapeling van sedimentlagen. Tussen Amersfoort-Zeist en Rhenen ontstond een bijna aaneengesloten stuwwalgebied, met enkele geïsoleerde kleine stuwwallen bij Soest, Baarn en de Lage Vuursche. Deze stuwwalgebieden maken onderdeel uit van de Utrechtse Heuvelrug. Het gebied tussen de geïsoleerde stuwwallen in dit gebied ligt laag, en staat tegenwoordig bekend als de Laagte van Pijnenburg.

Het plangebied ligt op de overgang van stuwwal naar de omzomende dekzandgebieden. Deze stuwwal loopt van noordoostelijke- naar zuidwestelijke richting. De dekzandgebied rondom een stuwwal worden gordeldekzanden genoemd.¹

Op de lijn Haarlem-Nijmegen kende het landijs zijn maximale uitbreiding. Aan de voorzijde van het ijsfront werden door smeltwater grote hoeveelheden sediment in zogenaamde puinwaaiers afgezet. Deze puinwaaiers bestaan grotendeels uit geërodeerde oudere Pleistocene afzettingen. Omdat het landijs op dit punt niet meer bewoog werden rondom de stuwwallen dikke pakketten smeltwaterafzettingen afgezet. Het plangebied ligt op de grens van een stuwwal en de aangrenzende vlakke smeltwaterafzettingen. Deze gebieden worden gekenmerkt door naar het oosten zwak afhellende vlakke gronden.

Bij het afsmelten van de ijstongen in de laatste fasen van het Pleistoceen zijn delen van de stuwwallen en de smeltwaterafzettingen geërodeerd. Aan het einde van het Saalien was het aanvankelijk vlakke midden van Nederland veranderd in een zeer reliëfrijk landschap.

Na het Saalien volgde een warme periode, het Eemien (130.000-115.000 jaar voor heden), waarin de gemiddelde temperatuur iets hoger lag dan tegenwoordig. Hierdoor steeg de zeespiegel, waardoor het Noordzeebekken zich weer vulde. In de laaggelegen glaciële bekkens werd op grote schaal mariene klei afgezet. Deze kleien komen direct ten noorden van het plangebied in de ondergrond voor. Door de stijgende temperatuur raakte het land begroeid. Hierdoor werd op verschillende plaatsen veen gevormd.²

Na het relatief kortdurende Eemien volgde wederom een IJstijd, het Weichselien (115.000 - 10.000 jaar voor heden). Het landijs bereikte Nederland echter niet. Wel heersten er zogenaamde periglaciële klimaatcondities. Daarbij ontstond er een toendra-achtige vegetatie. In de koudste fasen van het Midden Weichselien ontwikkelde zich ook permafrost, waardoor er een poolwoestijn ontstond. In deze omstandigheden kreeg de wind vrij spel aan het oppervlak, omdat de schaarse vegetatie niet in staat was de bodem vast te houden. Vooral in de gebieden buiten de beek- en rivierdalen werden zodoende tijdens het Midden Weichselien grote hoeveelheden dekzand afgezet, in de vorm van ruggen en dalen. Het dekzand werd plaatselijk doorsneden door beken. Het dekzand bedekt deels de stuwwallen en de zandwaaiers. Met name langs de stuwwallen werden hoge dekzandgordels afgezet. Tijdens kortdurende warme perioden binnen het Weichselien, de zogenaamde interstadialen, werd plaatselijk veen gevormd dat vervolgens in een koude fase wederom met dekzand werd bedekt.³

De laatste geologische periode, het Holoceen, begon circa 10.000 jaar voor heden en duurt nog steeds voort. Het begin van het Holoceen wordt gekenmerkt door een geleidelijke stijging van de temperatuur. Hierdoor raakte het landschap begroeid, eerst met naaldbos en later met een dicht loofbos. Door de hoge grondwaterspiegel kon in de lage delen van landschap, met name in beekdalen, veen ontstaan. In de Laagte van Pijnenburg, waar het plangebied aan grenst, was eveneens een uitgestrekt hoogveengebied aanwezig. De stuwwallen en de aangrenzende hoge dekzandruggen lagen als het ware als eilanden in een hoogveengebied.

In het Holoceen begint ook de mens een belangrijke rol te spelen in de vorming van het landschap. Door de aanleg van akkerbouwcomplexen op de dekzandruggen, ten koste van de bossen, ontstonden op den duur grote zandverstuivingen en heidegebieden. Ook de omgeving van Bilthoven bestond lange tijd oorspronkelijk uit heidegebieden: het huidige bos

1. Stiboka, 1966; Berendsen, 2004).

2. Stiboka, 1966

3. Vos & Kiden, 2005; De Mulder et al, 2003

is pas veel later aangelegd. Een ander landschapselement dat onder invloed van de mens is ontstaan zijn de hoge enkeerdgronden. Dit zijn zandgronden met een mest- of plaggendek, dat is opgebracht om de arme zandgronden te verbeteren.

Bodem

Het plangebied is niet gekarteerd vanwege de bebouwing maar waarschijnlijk strekken de hoge zwarte enkeerdgronden die aan beide zijden van het bebouwde gebied aanwezig zijn zich uit onder het plangebied. Deze enkeerdgronden zijn gevormd in lemig fijn zand (code: zEZ21). Het betreft zandgronden met een plaggendek: een oud akkercomplex dat met de naam enk wordt aangeduid. In direct omgeving zijn ook gooreerdgronden aangetroffen. Met name ten zuidwesten van de onderzoekslocatie zijn deze te vinden in leemarm tot zwak lemig fijn zand (code: pZn21). Deze gronden zijn meestal bedekt geweest met veen en na de vervening en ontginning als akkerland gebruikt zijn waardoor matig dikke cultuurdekken zijn ontstaan.⁴

Op basis van gegevens uit het DINO-loket⁵, blijkt dat er geen boringen binnen het plangebied zijn opgenomen. Wel zijn ten noordwesten twee boringen aanwezig die besproken zullen worden: boringen B32C0439⁶ en B32C1529⁷. De bodemopbouw ter plaatse van boring B32C0439 bestaat tot 1,0 m - mv uit zwart, fijn zand. Deze laag is mogelijk een plaggendek. Hieronder bevindt zich tot 22,5 m - mv fijn (bruin) zand, dat tussen 3,0 en 5,0 m - mv grindig is. De bodem ter plaatse van boring B32C1529 bestaat tot 70 cm - mv uit matig humeus, bruin zand (het plaggendek), waaronder zich tot 2,0 m - mv de C-horizont bevindt bestaande uit matig fijn, geel zand. De boringen die zijn gezet ten behoeve van verschillende bodemonderzoeken, zoals dat van Team Environment uit 2006/2007 en door Fugro uit 1984, geven een specifiek beeld van de bodemopbouw binnen het terrein, en laten zien dat de bodem ter plaatse tot op grote diepte gekenmerkt wordt door matig fijn, veelal lichtgrijs tot bruin zand.

Tenslotte dient te worden vermeldt dat de bodem binnen het plangebied sterk verontreinigd is met zware metalen, vluchtige chloorhoudende en aromatische koolwaterstoffen. Daarnaast is sprake van sterke grondwaterverontreinigingen. Deze grond- en grondwaterverontreinigingen bevinden zich in het oostelijk deel van het plangebied; deels onder de huidige bebouwing en deels ter plaatse van het parkeerterrein.

Geomorfologie

Ook wat betreft de geomorfologie is het plangebied niet gekarteerd. Desondanks is het zeer waarschijnlijk dat het plangebied bestaat uit gordeldekzandwelingen (code: 3L6) die in grote delen van de omgeving aanwezig zijn. Samenvattend kan worden gesteld dat het plangebied bestaat uit bodemtypen die kenmerkend zijn voor hogere, goed ontwaterde gronden op de dekzandwelingen.

Grondwatertrap

In de omgeving van het plangebied komen grondwatertrappen III en VI voor. Dit betekent in het geval van grondwatertrap VI dat het grondwater zich in de zomer dieper dan 120 cm beneden het maaiveld bevindt. In de winter bevindt het grondwater zich tussen 40 en 80 cm beneden het maaiveld. Bij grondwatertrap III is de hoogste grondwaterstand <40 mm -mv en de laagste ligt tussen 80 en 120 cm -mv. Op basis van eerder uitgevoerd bodemonderzoek

4. Stiboka, 1966: 76

5. www.dinoloket.nl

6. X = 141.640, Y = 459.775

7. X = 141.592, Y = 459.850

bevindt de grondwaterdiepte zich op 1,6 à 1,9 m - mv. Het maaiveld bevindt zich op circa 2,0 m + NAP.

2.3 Historische situatie en mogelijke verstoringen

Algemeen

Het landschap van de Utrechtse Heuvelrug, bestaande uit stuwwallen en dekzandruggen doorsneden door beekdalen, vormde reeds vanaf het Laat Paleolithicum (33.000-8.800 voor Chr.) een geliefde woonplaats voor jager-verzamelaars. In deze periode was het landschap te vergelijken met huidige open toendralandschappen, waarin grote kudden rendieren migreerden. De mens leefde destijds in kleine, mobiele groepen, aangepast aan de leefwijze van hun voornaamste prooidieren. Op de stuwwallen van de Utrechtse Heuvelrug zijn verschillende vindplaatsen van deze 'rendierjagers' bekend, voornamelijk kampjes die slechts gedurende een korte periode zijn gebruikt.⁸

In het Mesolithicum (8000-4900 voor Chr.), dat samenvalt met de klimaatverbetering die het begin van het Holoceen markeert, raakt het dekzandgebied snel dicht begroeid met bos. Dit heeft grote invloed op het leefpatroon van de mens. Nieuwe methoden van voedselvoorziening worden ontwikkeld, zoals visvangst en jacht op kleiner wild en vogels. De mens leefde nog steeds in kleine, veelal seizoensgebonden kampjes.⁹

Gedurende het Neolithicum (4900-2000 voor Chr.) schakelde men geleidelijk over naar landbouw. Dit was een langdurig proces, waarin diverse overgangs- en tussenvormen worden waargenomen. De eerste vaste bewoning vond plaats op de flanken van de stuwwallen. De eerste akkerbouw vond plaats op de hoger gelegen, goed ontwaterde delen van het landschap, met name de dekzandruggen. De laaggelegen delen van het landschap bleven echter van belang voor de jacht en de visvangst.¹⁰ Ook hadden deze plaatsen vaak een bijzondere functie binnen de leefwereld van de mens. Deze plaatsen hadden vaak een religieuze/rituele functie als offerplaats.¹¹ Vanaf het Laat-Neolithicum ontstaan nieuwe manieren om met de doden om te gaan; over de vlakgraven wordt een grafheuvel opgeworpen, waarin in latere perioden meerdere individuen worden bijgezet.

Uit het Laat-Neolithicum en de Bronstijd zijn in de nabije omgeving van het plangebied wel ontegenzeggelijke resten aangetroffen: ten noordoosten van het plangebied zijn grafheuvels uit deze perioden aangetroffen. In de Late-Bronstijd schakelt men in het zandgebied van Midden-Nederland langzamerhand over op cremieren, waarbij de urnen met de verbrande resten in een urnenveld worden bijgezet. Over elke urn werd een klein, individueel heuveltje opgeworpen.¹²

Een gevolg van de aanleg van akkers was de toenemende ontbossing van de zandgronden. Reeds in de Bronstijd (2000-800 voor Chr.) ontstaan de eerste heidevelden en verstuingen op de heuvelrug. Deze ontwikkeling zet zich voort in de IJzertijd (800 - 12 voor Chr.) en de Romeinse tijd (12 voor Chr. - 450 na Chr.). In de IJzertijd leidde dit uiteindelijk tot een akkerbouwsysteem waarbij voortdurend nieuwe akkers werden aangelegd met achterlating van de uitgeputte gronden. Er ontstond in deze periode een landschap met zogenaamde 'zwerfende erven' rond een gemeenschappelijk grafveld, en met verspreid in het landschap liggende boerderijen.¹³ In de loop van deze periode herstelde de uitgeputte gronden zich,

-
8. Blijdenstijn, 2005
 9. Deeben en Arts, 2005
 10. Van Gijn en Louwe Kooijmans, 2005
 11. Fontijn, 2004
 12. Hessing & Kooi, 2005
 13. Schinkel, 2005

waardoor ze opnieuw in gebruik konden worden genomen. Op de dekzandplateaus ontstaan dan uiteindelijk grote aaneengesloten akkerbouwcomplexen, bestaande uit kleine akkers afgescheiden door aarden walletjes (Celtic Fields).

Na de val van het Romeinse Rijk nam het bevolkingsaantal af, zodanig dat het bos zich enigszins herstelde. Nederzettingen uit de Vroege Middeleeuwen (450-1050 na Chr.) zijn daarom over het algemeen zeldzaam en minder goed zichtbaar. Vanaf de 6^e eeuw neemt de bevolking in dit gebied weer toe, en wordt het landbouwareaal voortdurend uitgebreid. De dorpskernen concentreren zich in deze periode vooral op de lager gelegen overgangszones aan de rand van de stuwwallen. Rondom de oude dorpen lagen de bouwlandcomplexen. Vanaf de 8^e eeuw na Chr. waren deze gronden continu in gebruik als akkergrond. Vanaf het einde van de Late Middeleeuwen werd de vruchtbaarheid van de akkers op peil gehouden met plaggenbemesting. Dit hield in dat heide- of grasplaggen in de runder- en schaapstallen werden gebracht en nadat deze met mest en urine doordrenkt en doorgetrapt waren, werden ze vanaf de mesthoop op de akkersuitgereden. Vanwege de hoge minerale bijmenging in deze plaggen mest raakten dergelijke akkers geleidelijk aan opgehoogt met een zogenaamd plaggendek. Dergelijke akkers worden essen of engen genoemd. Waarschijnlijk lagen ter plaatse van het plangebied en in de omgeving ook zulke complexen. Achter de engcomplexen lagen de woeste, onontgonnen gronden, zoals heidevelden, bossen, hoogveengebieden en lage broekgronden. Deze gronden waren gemeenschappelijk bezit, en werden gebruikt als weidegrond.

De Late Middeleeuwen (1000-1500 na Chr.) staan vooral in het teken van het ontginnen van de woeste gronden achter de oudste akkercomplexen. De ontgonnen gronden waren in gebruik als landbouw- en weidegrond. Ze werden doorsneden door grillige wegen. Vanaf de 13^e eeuw was het beheer van de onontgonnen- en ontgonnen gronden in handen van marken.¹⁴

Vanaf circa 1600 zorgden politieke stabiliteit en koloniale handel voor een Gouden Eeuw. Het vergaarde kapitaal van de opkomende regentenklasse vond een uitweg in buitenhuizen op de Heuvelrug. Na het einde van de Tachtigjarige Oorlog raakte het opkopen van de sinds de Reformatie vrijgekomen kerkelijke goederen in een stroomversnelling. Veel kloosters maakten plaats voor luxueuze buitenverblijven. Op de veenontginningen waar het plangebied deel van uitmaakt werden landgoederen ontworpen naar Frans voorbeeld, waarbij beheersing van de natuur centraal stond. Vanaf de 17^e eeuw ontstond op de onderliggende veenontginningen het huidige ontworpen landschap, gekenmerkt door aangelegde bospartijen, lanenstelsels, uitzichtpunten en zichtassen.

Vanaf circa 1830 begint de industrialisatie een belangrijke rol te spelen. Als gevolg van de toegenomen industriële activiteit nam het aantal gegoede middenstanders toe. Deze ontwikkeling werd nog versterkt door de invloed van de bewoners van het naburige paleis Soestdijk, Drakensteyn en andere buitens, de aanleg van de spoorlijn Utrecht-Amersfoort. Hierdoor kwamen veel rijke renteniers uit -met name- Amsterdam, die zich uiteindelijk in de omgeving vestigden. Ook de Utrechtse adel resideerde in buitenverblijven in de omgeving van Bilthoven. Bovendien kozen veel families die hun fortuin in Indië hadden gemaakt deze omgeving als laatste woonplaats.

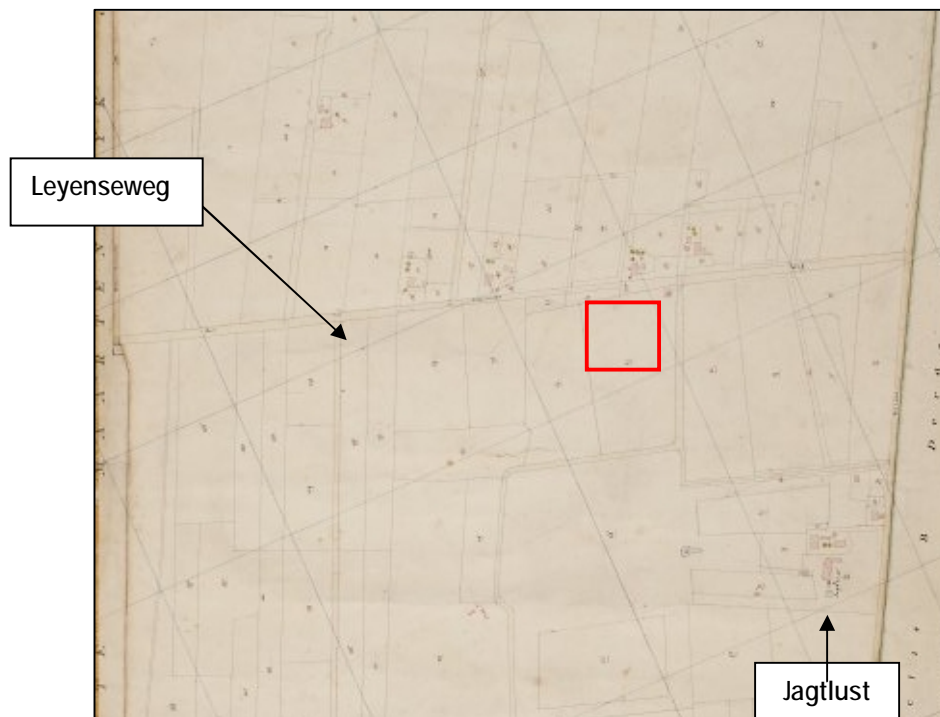
Bilthoven heeft haar bestaan te danken aan de spoorwegen. Op de lijn Utrecht-Amersfoort die in 1863 opende kwam ter hoogte van Bilthoven een station te liggen als opstap mogelijkheid voor De Bilt dat een half uur lopen naar het zuiden lag. Bij de kruising met de

14. Blijdenstijn, 2005

Soestdijkseweg aan de noord-westzijde werd een houten haltegebouwtje geplaatst. Dit was Station De Bilt. Vanaf 1900 werden bij dit station villa's gebouwd die later uitgroeiden tot het dorp dat vanaf 1917 officieel Bilthoven heet.¹⁵

Historische kaarten

Op de oudste gedetailleerde kaart die van het gebied bestaat is te zien dat het plangebied in die periode (1811-1832) nog niet bebouwd was. Aan de noordzijde van de Leyenseweg is echter wel al wat bebouwing aanwezig. Op basis van eigendomsakten en functiebeschrijvingen is op te maken dat de strook waar op dit moment Bilthoven ligt als landbouwgrond in gebruik was terwijl aan weerszijden daarvan bos lag dat voor hakhout werd gebruikt. Het perceel waar het plangebied onderdeel van uit maakt is in 1832 geregistreerd als perceel nummer 62 van 'De Leijen', sectie D, dat eigendom was van Baron G.C.D. van Hardenbroek wonend in Hardenbroek. Het perceel was net als de omringende percelen in gebruik als bouwland.¹⁶

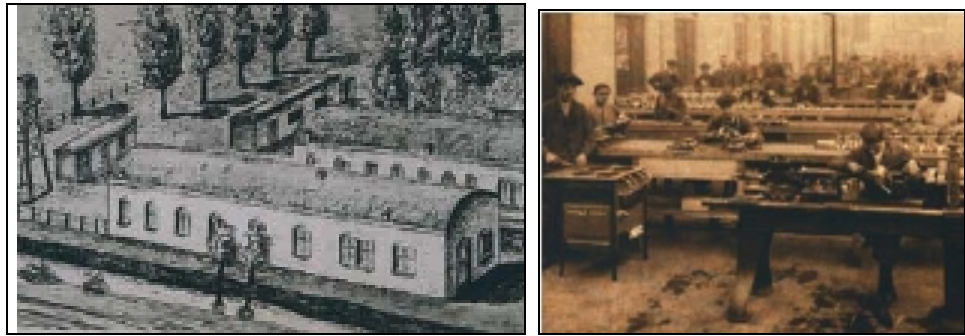

Afbeelding 2 Kadastrale kaart uit 1811-1832 (De Bilt, sectie D, Blad 1).

Al vrij snel na het ontstaan van het dorp, maar nog voor het officieel als Bilthoven erkend werd, stichtte in 1908 de Delftse ingenieur Vosmaer op het plangebied de Inventumfabriek. Inventum was in die jaren een van de weinige bedrijven in Nederland die elektrische apparaten voor huishoudelijk gebruik maakte. De fabriek was vanaf het begin gevestigd op de hoek van de Leynese weg en 2de Brandenburgerweg, de huidige planlocatie.

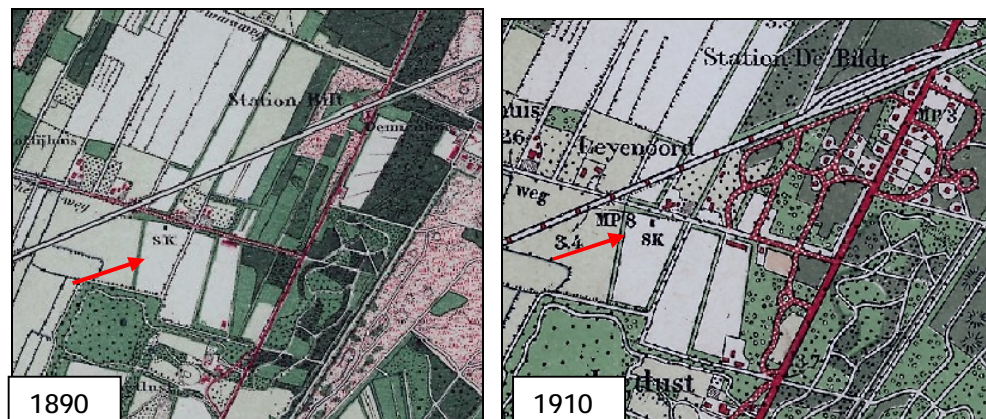
15. Bron: www.debilt.nl

16. Bron: www.watwaswaar.nl

Afbeelding 3 De eerste fabriekshal 1908 (links) en de montage hal 1917 (rechts).¹⁷

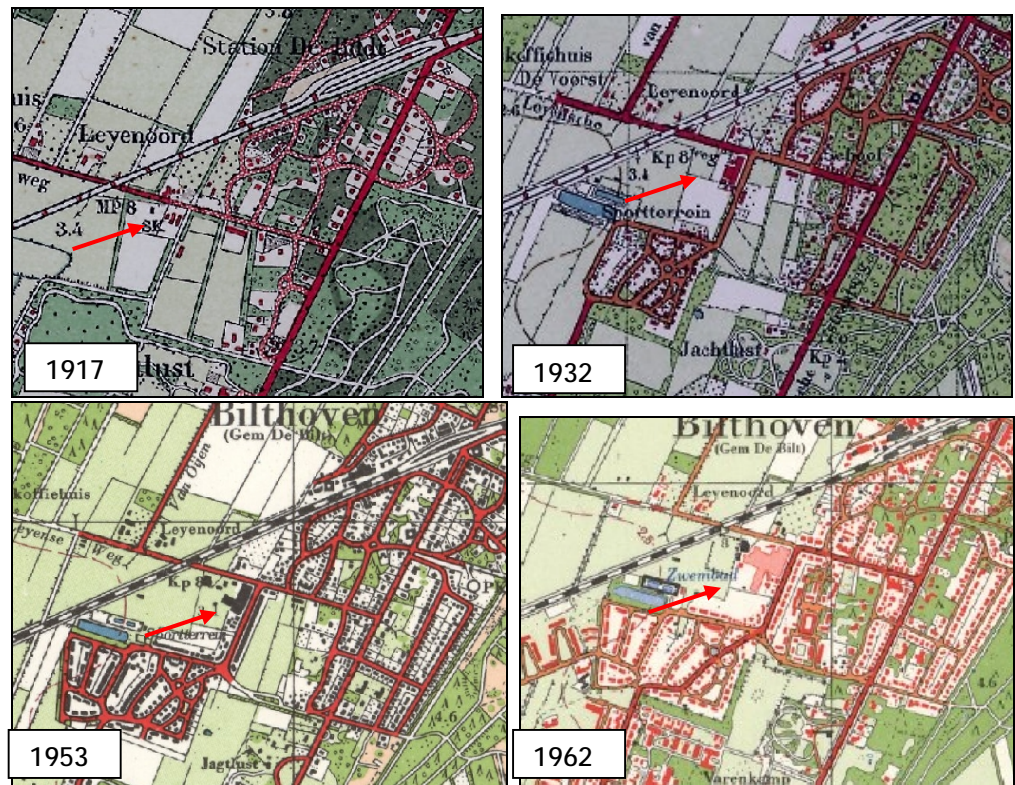
Op topografische kaarten daterend uit de periode van 1890 tot en met 1962 is de ontwikkeling van het station De Bilt naar het huidige Bilthoven duidelijk zichtbaar (zie afbeelding 4). Op de topografische kaart uit 1890 is de bebouwing nog zeer minimaal. In 1910 was de Inventumfabriek reeds aanwezig, maar de kartering voor de 1910 kaart was waarschijnlijk al voor 1908 geschied. Pas in 1917 is er bebouwing binnen het plangebied zichtbaar. De bebouwing bestaat uit drie langwerpige gebouwen, die waarschijnlijk redelijk accuraat zijn weergegeven op de tekening uit 1908 (zie afbeelding 3) In 1932 is te zien dat de fabriek duidelijk gegroeid was en een gebouw van flinke omvang zichtbaar. In 1953 is de omvang van het fabrieksgebouw nog min of meer hetzelfde maar is de bebouwing van Bilthoven aanzienlijk gegroeid. In 1962 heeft het Inventumgebouw haar huidige omvang bereikt. Er kan uit deze kaarten afgeleid worden dat met name het oostelijke deel van het terrein vanaf het ontstaan van de fabriek bebouwd is geweest met verschillende gebouwen van verschillende omvang. Pas ergens in de periode tussen 1953 en 1962 is ook het westelijke deel van het huidige terrein bebouwd.

Afbeelding 4 Ontwikkeling bebouwing plangebied.¹⁸

17. Bron: persbericht 18 juni 2008: Inventum bestaat honderd jaar.

18. Bron: www.watwaswaar.nl

Afbeelding 4 (vervolg) Ontwikkeling bebouwing plangebied.¹⁹

Mogelijke verstoringen

Het grootste deel van het plangebied is vanaf 1908 bebouwd geweest, waarbij gebouwen meerdere malen zijn afgebroken, opnieuw zijn gebouwd, uitgebreid en verbouwd. Dit blijkt ook uit het bouwdoossier dat op 25 augustus 2009 in het gemeentehuis van De Bilt in Bilthoven is geraadpleegd.²⁰ Plaatselijk zijn kelders aanwezig alsmede verzonken installatieputten. Daarnaast zijn binnen het plangebied meerdere kabels en leidingen aanwezig. Op het voorterrein langs de terreingrens (Leijenseweg) is een ondergrondse brandstoftank van 6 m³ en bijbehorende restanten van de brandstofinstallatie aanwezig.

De boringen die zijn gezet ten behoeve van verschillende bodemonderzoeken, zoals dat van Team Environment uit 2006/2007 en door Fugro uit 1984, laten zien dat de bodem ter plaatse van de bebouwing gekenmerkt wordt door een sterk verstoord bodemprofiel, en de afwezigheid van een intact plaggendek en podzolprofiel. De boringen die buiten de bebouwing zijn gezet vertonen over het algemeen een vergelijkbaar verstoord profiel, hoewel enkele boringen lijken te wijzen op een (deels) intacte B-horizont. De bodem binnen het plangebied blijkt daarnaast sterk verontreinigd te zijn met onder meer zware metalen, vluchtige chloorhoudende en aromatische koolwaterstoffen. Daarnaast is sprake van sterke grondwaterverontreinigingen.

Geconcludeerd kan dan ook worden dat het meer dan aannemelijk is dat de bodem sinds 1908 aanzienlijk is verstoord, en dat eventueel aanwezige archeologische waarden zullen zijn verstoord of vernietigd.

19. Bron: www.watwaswaar.nl

20. Het bouwarchief dat zich in Bilthoven bevindt betreft slechts het "dynamisch archief". Deze geraadpleegde archiefstukken beslaan slechts de periode vanaf circa 1990 tot heden. De stukken die de periode vanaf 1908 beslaan zijn te vinden in het provinciaal depot te Utrecht, en zijn (vooralsnog) niet geraadpleegd. Gedetailleerde bouwkundige informatie over funderings- en verstoringsdieptes zijn dan ook niet beschikbaar.

2.4 Huidig en toekomstig gebruik

2.4.1 Huidig gebruik plangebied

Op basis van gegevens van de opdrachtgever, de bestaande ruimtelijke onderbouwing en een terreininspectie op 25 augustus 2009, blijkt dat het terrein op dit moment voor circa 66 % is bebouwd met kantoren en bedrijfshallen. Een kleiner deel, gelegen voor en naast de fabriek, is in gebruik als parkeerterrein. De verharding bestaat voornamelijk uit stelconplaten. Een deel is verhard met klinkers. Daarnaast zijn er enkele (kleine) groenzones aanwezig met struiken en bomen. Voor een impressie van het plangebied wordt verwezen naar de onderstaande afbeeldingen (afbeelding 5 t/m 10).

Afbeelding 5. Rechts: kantoorgebouw Inventum. Links: plangebied grenzend aan de Leyenseweg

Afbeelding 6. Rechts: deel van het voorterrein (parkeerplaats) aan de Leyenseweg. Links: groenstrook bij hoofdkantoor Inventum.

Afbeelding 7. Rechts: groenstrook in noordwesten van het plangebied (voorterrein/parkeerplaats aan Leyenseweg).

Afbeelding 8. Rechts: fabriekshal Inventum in het noordwesten van het plangebied. Links: groenstrook in noorden van plangebied (aan de Leyenseweg).

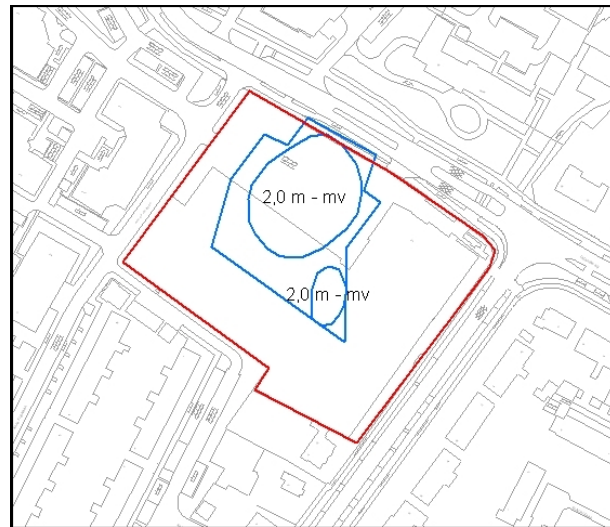
Afbeelding 9. Rechts: zuidzijde plangebied (bij Anne Franklaan). Links: fabriekshal in het westen van het plangebied.

Afbeelding 10. Groenstrook in het oostelijk deel van het plangebied aan de Tweede Brandenburgerweg.

2.4.2 Consequenties toekomstig gebruik

Men is voornemens het plangebied te herontwikkelen ten behoeve van woningbouw. De huidige bebouwing zal worden gesloopt en zal plaats maken voor woningen en appartementen. De bodemverstorende werkzaamheden die hiermee gepaard zullen gaan, zullen eventueel aanwezige archeologische waarden verstoren. Daarnaast zal een deel van het terrein, waaronder een groot deel van het voorterrein (waar een parkeerplaats ligt en dat sterk is verontreinigd) worden gesaneerd. Hierbij zal de grond tot 0,5 à 2,0 m wordt afgegraven (zie afbeelding 11).

Afbeelding 11 Saneringsplan met ontgravingsdieptes.

3 Bekende archeologische waarden

Er zijn in of in de directe nabijheid van het plangebied geen archeologische waarnemingen of terreinen met een archeologische status vermeld. De dichtstbijzijnde terreinen met een archeologische status bevinden zich op 2,5 km naar het zuiden en omvatten de historische kern van De Bilt (monumentnummer 12216) en de resten van het Vrouwenklooster dat ten zuiden van de kern van De Bilt ligt (monumentnummer 2207). Beide terreinen hebben een hoge archeologische waarde en dateren uit de Late Middeleeuwen en de Nieuwe Tijd (zie ook bijlage 3a).

Archeologische waarnemingen zijn met name ten westen van het plangebied gedaan. Uit tabel 1 wordt duidelijk dat de meeste vondsten in de omgeving van het plangebied losse vuursteenfragmenten uit het Mesolithicum en/of het Neolithicum zijn (voor meer detail zie bijlage 3b). Deze vondsten zijn veelal bij archeologische veldkarteringen gedaan en bij niet archeologische werkzaamheden aangetroffen door leden van het Archeologisch Werkgezelschap voor Nederland (AWN). Bij één van de archeologische veldkarteringen is in een moestuin een concentratie vuurstenen werktuigen uit het Neolithicum aangetroffen (waarnemingsnummer 46981). De werktuigen lagen verspreid over een oppervlak van 0,15 ha en omvatten afslagen, kernen, klingen, krabbers en een klopsteen.

Ten zuidwesten van het plangebied zijn bij een archeologische opgraving fundamentresten aangetroffen (waarnemingsnummer 43396). Op deze plek werden de resten van de 11^e eeuwse hofstede van de Abdis van Elten, de dochter van de Graaf van Hamaland, verwacht. De aangetroffen resten bleken echter niet ouder dan de 16^e eeuw.

Ten westnoordwesten van het plangebied wordt op een 17^e eeuwse kaart de huisplaats Bogaersburgh aangegeven. Dit terrein was omgracht, maar de gracht is rond 1900 deels vergraven. In een kuil die op dit terrein werd aangetroffen zijn baksteenfragmenten, mortel en de poot van een 17^e eeuwse kookpotje gevonden (waarnemingsnummer 59462). Resten van de gracht zijn nog zichtbaar en vormen een vierkant gebied van ca. 50 x 50 m en een ovaal gebied van ca. 20 x 30 m.

Tabel 2 Waarnemingen uit ARCHIS

Waarnemingsnr	Object/complextype	Begin periode	Eind periode
123192	vuursteen / ?	Mesolithicum	Neolithicum
123193	vuursteen / ?	Mesolithicum	Neolithicum
123194	vuursteen / ?	Mesolithicum	Neolithicum
59462	Steen + aardewerk / ?	Nieuwe Tijd B	Nieuwe Tijd B
1003	Vuursteen afslag + brok / ?	Mesolithicum	Mesolithicum
1021	6 vuursteen afslagen / ?	Mesolithicum	Mesolithicum
46891	Vuursteen / Nederzetting	Mesolithicum	Mesolithicum
43396	Baksteen, aardewerk / bewoning	Late Middeleeuwen A	Nieuwe Tijd C

4 Archeologische verwachting

4.1 IKAW en CHW

De Indicatieve Kaart Archeologische Waarden (IKAW) is een door de Rijksdienst voor Archeologie, Cultuurlandschap en Monumenten (RACM) opgestelde kaart waarop aan de hand van eerder gedane archeologische waarnemingen en de bodemkundige gegevens is aangegeven wat de kans is in een bepaald gebied archeologie aan te treffen: laag, middelhoog of hoog. Zoals de naam al aangeeft gaat het hier - vanwege schaal en extrapolatie - slechts om een ruwe indicatie.

Op de IKAW staat het plangebied aangegeven als bebouwd en heeft daarom geen archeologische trefkans toegewezen gekregen. Het gebied ten noorden van de bebouwing aan de overzijde van de spoorlijn is gekarteerd als een gebied met een hoge trefkans op archeologische resten. Ten zuiden van de bebouwing is eveneens een zone met een hoge trefkans aanwezig. In het oosten en zuidoosten van de bebouwing heeft de omgeving een lage trefkans op archeologische resten op een eiland met een middelhoge trefkans in het zuidoosten na. Deze variabele trefkansen samen met de ontbrekende bodemkundige en geomorfologische gegevens maken dat het onmogelijk is de verwachtingswaarde binnen het plangebied in te schatten.

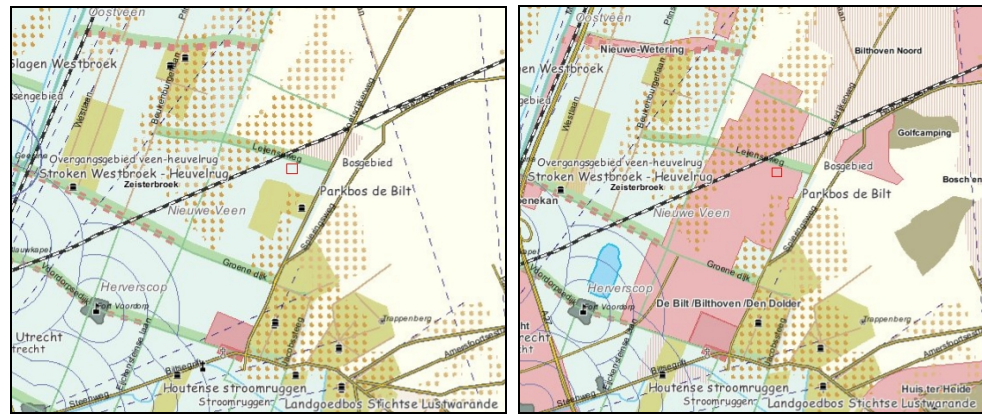
Op de cultuurhistorische kaart van de Provincie Utrecht ligt het terrein buiten een zone met een hoge of middelhoge archeologische verwachtingswaarde (bruin gestippelde zones). Dit lijkt er op te wijzen dat er binnen het plangebied een lage trefkans is. De cultuurhistorische kaart is echter gebaseerd op de IKAW; de archeologische trefkans is hetzelfde met het verschil dat er geen onderscheid wordt gemaakt tussen lage verwachting en geen informatie ten gevolge van bebouwing. Op afbeeldingen 6 en 7 is de ontwikkeling van de verschillende cultuurhistorische landschapselementen zichtbaar. Vanaf 1000 AD vindt de strokenverkaveling (in blauw) plaats vanaf verschillende ontginningsassen (groene stroken). Ook het plangebied van in dit gebied (rood vierkant). Tussen 1600 en 1800 worden verscheidene buitenplaatsen gesticht (groen/bruine zones) waaronder één ten zuiden van het plangebied.

Afbeelding 6. De Cultuurhistorische kaart van de provincie Utrecht met verschillende fase in de landschapontwikkeling.²¹ Links: 1000-1600, rechts: 1600-1800

21. bron: <http://geocement.esrinl.com/cultuurhistorie/chs1.html>

In de periode 1800-1900 wordt niet alleen de eerder beschreven spoorlijn aangelegd, maar ontstaat ook het eerste villapark ten noorden van het plangebied (licht roze zone). In de vorige eeuw is ook het plangebied bebouwd geraakt en vormt het deel van de kern van Bilthoven.

Afbeelding 7. De Cultuurhistorische kaart van de provincie Utrecht met verschillende fase in de landschapsontwikkeling.²² Links: 1800-1900, rechts: 1900-2000

4.2 Gespecificeerde archeologische verwachting

De gespecificeerde archeologische verwachting is gebaseerd op de bovenstaande geo(morfo)logische, bodemkundige, historische en archeologische informatie en gaat uit van een intact bodemprofiel. Het plangebied ligt op de zuidelijke flank van een stuwwal, op de overgang naar gordeldekzandruggen. Deze gebieden kennen een brede archeologische verwachting, en mogelijk een groot potentieel aan nog onontdekte vindplaatsen.

datering

In het plangebied kunnen archeologische resten vanaf het laat-Paleolithicum tot en met de Nieuwe Tijd aangetroffen worden. Er worden vooral vindplaatsen (nederzettingen, grafmonumenten, akkercomplexen) uit de periode Mesolithicum - Romeinse tijd verwacht. Uit de periode Middeleeuwen - Nieuwe tijd worden vooral resten verwacht die samenhangen met de ontginning en herinrichting van het landschap.

complextypen

Uit het Paleolithicum tot het Laat-Neolithicum kunnen resten worden aangetroffen die samenhangen met de mobiele leefwijze van de mens, zoals kleine kampementen die slechts tijdelijk werden bewoond. Deze vindplaatsen zijn te herkennen aan vuursteenconcentraties en haardkuilen.

Vanaf het Laat-Neolithicum tot en met de Romeinse tijd kunnen resten van huizen/nederzettingen worden verwacht (paalgaten, haardplaatsen, greppels), alsmede schuren, spiekers en opstallen. Verder kunnen sporen van agrarische activiteit worden aangetroffen, zoals erfafscheidingen en -uit de IJzertijd- resten van Celtic Fields (akkers gescheiden door aarden walletjes). Daarnaast kunnen ook menselijke begravingen/crematies worden aangetroffen, afhankelijk van de datering variërend van vlakgraven tot (resten van) grafheuvels en crematiegraven (urnenveld).

22. bron: <http://geocement.esrinl.com/cultuurhistorie/chs1.html>

Uit de Middeleeuwen kunnen, ondanks een terugloop van de bevolking tot de 6^e eeuw, wederom nederzettingen en resten van agrarische activiteit worden verwacht. Omdat echter uit historisch kaartmateriaal is gebleken dat er tot en met de 20^e eeuw geen historische bebouwing aanwezig is, wordt de kans op de aanwezigheid van Middeleeuwse nederzettingen klein geacht. De hoogvenen in de omgeving worden in deze periode ontgonnen. Er kunnen dus vooral resten van de ontginning worden teruggevonden. Ook kunnen oude wegen worden aangetroffen.

Uit de Nieuwe tijd wordt met name resten van de bebouwing van de Inventumfabriek verwacht, een voorganger van het nog op het terrein aanwezige gebouw.

omvang

De omvang van de mogelijk aanwezige archeologische vindplaatsen/resten varieert sterk. Tijdelijke kampementen uit het Paleolithicum en Mesolithicum zijn vaak van geringe omvang, te denken valt aan een straal van 10 tot 40 meter. Nederzettingen vanaf het Neolithicum bestaan vaak uit één of meerdere huiserven, met een totale oppervlakte tot meer dan 1 ha. In het geval van menselijke begravingen gaat het om puntlocaties met een klein oppervlak tot grote, aaneengesloten urnenvelden van meer dan 1 ha.

diepteligging

De archeologische resten kunnen vanaf het maaiveld tot circa 1,5-2,0 m - mv worden aangetroffen. Sporen dieper dan een meter onder het maaiveld komen niet veel voor; meestal gaat het dan alleen nog om waterputten. Meestal zullen archeologische resten in de top van de C-horizont of in de E-of B-horizont van de bodemprofielen worden aangetroffen.

locatie

De verwachte vondstcomplexen kunnen in het gehele plangebied worden aangetroffen.

uiterlijke kenmerken

Paleolithicum tot Laat-Neolithicum: vuursteenconcentraties, indicaties van bewerking van vuursteen, halffabrikaten, productieafval, productiegereedschap o.a. geweiknoppen en klopstenen. Indicatie van kortdurende nederzetting/kamp: haardkuilen, verbrand vuursteen. Indicaties van jacht/voedselverzameling en -bereiding: werktuigen, spitsen, bijlen, schrabbers, stekers.

Laat-Neolithicum tot en met Romeinse tijd: resten en structuren die wijzen op een sedentair, agrarisch bestaan. Nederzettingen: paalgaten (huizen, spiekers, opstallen, schuren), greppels, waterputten met houten beschoeiingen, afvalkuilen. Tussen het Laat-Neolithicum en de IJzertijd periode-specifieke wijze van het begraven / cremieren van de doden: individueel in vlakgraf met grafgiften, dan wel onder of in een grafheuvel of in een urnenveld.

Middeleeuwen - Nieuwe tijd: resten van ontginning (greppels, afscheidingen) en infrastructuur (paden, loopvlakken).

mogelijke verstoringen

Het oorspronkelijke landschap bestond tot in de Late Middeleeuwen uit een dekzandgebied, plaatselijk bedekt met (hoog)veen. De stuwwallen en de aangrenzende dekzandgordels lagen als het ware als eilanden tussen het hoogveen, en waren als zodanig geschikt voor bewoning. Na de ontbossing in de late prehistorie ontstonden hier al snel heidegronden en stuifzanden. Het oorspronkelijke bodemprofiel kan door verstuiving zijn verstoord maar het kan ook juist

met een stuifzanddek zijn afgedekt. Archeologische resten uit oude perioden, in het bijzonder het Paleolithicum en het Mesolithicum, liggen in verstoven delen hierdoor niet meer op hun oorspronkelijke plaats maar ze kunnen ook bijzonder goed zijn afgedekt en intact zijn onder een dek van stuifzand. De kans op het aantreffen van intacte vindplaatsen uit deze perioden wordt dan ook als middelhoog ingeschat. Uit latere perioden kunnen resten van nederzettingen, zoals diepere grondsporen, wel goed bewaard zijn gebleven. Echter, het plangebied is al sinds 1908 bebouwd. De verschillende verbouwingen en uitbreidingen die sindsdien hebben plaatsgevonden hebben de bodem in het grootste deel van het plangebied ernstig verstoord. De enige locaties waar mogelijk nog een (deels) intact bodemprofiel (en eventueel archeologische waarden) aangetroffen kan worden, zijn de smalle groenzones in het westelijk en zuidelijk deel van het plangebied. Dit zijn echter ook de locaties waar kabels en leidingen liggen. Tenslotte is een groot deel van het terrein sterk verontreinigd.

5 Conclusies en selectieadvies

Het plangebied ligt op de zuidelijke flank van een stuwwal (de Utrechtse Heuvelrug), op de overgang naar gordeldekzandruggen. Deze gebieden kennen een brede archeologische verwachting, en mogelijk een groot potentieel aan nog onontdekte vindplaatsen. Getuige de vele vindplaatsen is dit gebied al sinds het Laat Paleolithicum bewoond is geweest. Op basis hiervan kan het plangebied dan ook een (middel)hoge verwachtingswaarde worden toegekend.

Op basis van het bureauonderzoek kan echter worden aangenomen dat het plangebied een lage verwachtingswaarde kan worden toegekend, en wel om de volgende redenen:

1. Binnen het plangebied is de Inventumfabriek gevestigd. Ter plaatse van de huidige bebouwing zal het bodemprofiel als gevolg van graafwerkzaamheden, waaronder onderkeldering, ernstig zijn verstoord waarbij eventueel aanwezige archeologische resten zullen zijn verstoord of vernietigd;
2. Het bodemprofiel ter plaatse van de huidige bebouwing en het voorterrein (de parkeerplaats) blijkt op basis van verschillende bodemonderzoeken inderdaad tot in de C-horizont te zijn verstoord;
3. Op basis van de eerder uitgevoerde bodemonderzoeken lijkt nergens sprake te zijn van een (deels) intact podzolprofiel;
4. Mogelijk is het bodemprofiel ter plaatse van de genoemde smalle groenstroken minder verstoord dan het bebouwde deel van het plangebied, maar dit zijn tevens de gebieden waar diverse kabels en leidingen zijn gesitueerd. Bovendien gaat het om smalle stroken: eventueel aanwezige waarden zullen slechts gefragmenteerde en weinig waardevolle informatie opleveren;
5. Er zijn in het verleden geen archeologische waarden aangetroffen binnen het plangebied;
6. Er zijn geen aanwijzingen voor historische bewoning (uit de Middeleeuwen en/of de Nieuwe tijd).

Geconcludeerd wordt dat de kans op de aanwezigheid van (intacte) archeologische waarden binnen het plangebied laag is. Daarom is nader archeologisch veldonderzoek dan ook niet nodig. Het selectieadvies luidt dan ook om het plangebied vrij te geven voor wat betreft archeologie.

Advies voor vervolgonderzoek

Geadviseerd wordt om het plangebied voor wat betreft archeologisch vrij te geven.

De implementatie van de bovenstaande aanbeveling is afhankelijk van het oordeel van het bevoegd gezag, in deze de gemeente De Bilt. Het staat het bevoegd gezag vrij om een van het selectieadvies afwijkend selectiebesluit te nemen.

Altijd bestaat er de mogelijkheid dat er tijdens graafwerkzaamheden toch losse sporen en vondsten worden aangetroffen. Het betreft dan vaak kleine sporen of resten die niet door middel van een booronderzoek kunnen worden opgespoord. Op grond van

artikel 53 van de Monumentenwet 1988 dient zo spoedig mogelijk melding te worden gemaakt van de vondst bij de Minister (de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed), ARCHISmeldpunt, telefoon 033-4227682. Een melding bij de gemeentelijk of provinciaal archeoloog voldoet eveneens aan deze verplichting.

Oranjewoud BV
Almere, september 2009/2011

Literatuur en geraadpleegde bronnen

- Berendsen, H.J.A. 2004 (4^e druk). De vorming van het land. Inleiding in de geologie en geomorfologie. Assen, Van Gorcum.
- Blijdestijn, R. 2005. Tastbare tijd. Cultuurhistorische atlas van de provincie Utrecht. Utrecht 2005.
- Deeben, J. & N. Arts 2005. Van jagen op de toendra naar jagen in het bos. Laat-paleolithicum en vroeg-mesolithicum, in L.P. Louwe Kooijmans, P.W. van den Broeke, H. Fokkens & A. van Gijn (eds.), Nederland in de prehistorie. Amsterdam. 139-156.
- Fontijn, D. 2004. 'Schatvondsten' uit beekdalen. De interpretatie van metaaldeposities uit de bronstijd. In F. Gerritsen & E. Rensink (Eds.), Beekdallandschappen in archeologisch perspectief: Vol. 28. (pp. 69-83). RACM/Matrijs, Amersfoort.
- Gijn, A.L., van & Louwe Kooijmans, L.P. 2005. Hunters and gatherers: synthesis. In L.P. Louwe Kooijmans & A.L. Gijn van (Eds.), The Prehistory of the Netherlands, pp. 187-202. Amsterdam University Press, Amsterdam.
- Hessing, W. & P. Kooi, 2005. Urnenvelden en brandheuvels. Begruaving en grafritueel in late bronstijd en ijzertijd, in L.P. Louwe Kooijmans, P.W. van den Broeke, H. Fokkens & A. van Gijn, (red.) Nederland in de prehistorie. Amsterdam, pp. 631-654.
- Mulder, E.F.J. de, et al. 2003. De ondergrond van Nederland. Wolters-Noordhoff, Groningen.
- Stiboka, 1988. Bodemkaart van Nederland (schaal 1:50.000), Blad 32 West. Stiboka, Wageningen.
- Stiboka, 1966. Bodemkaart van Nederland schaal 1 : 50 000 Toelichting bij de kaartbladen 26 West Harderwijk en 32 West Amersfoort, Wageningen, Stichting voor Bodemkartering
- I. Vossen en A. Spoelstra 2009: Bureauonderzoek en inventariserend veldonderzoek ten behoeve van de uitbreiding begraafplaats Hervormde Gemeente 'De Vuursche' te Lage Vuursche (Archeologische Rapporten Oranjewoud 2009/39), Heereveen.

Kaarten

- Topografische kaart 1:25000 (<http://kadata.kadaster.nl>);
Bodemkaart van Nederland, 1:50000, kaartblad
Minuutplan gemeente (<http://www.dewoonomgeving.nl>)

Internet

- ARCHIS: www.archis.nl
IKAW: www.archis.nl
CHS: <http://geocement.esrinl.com/cultuurhistorie/chs1.html>
www.watwaswaar.nl
www.debilt.nl
www.ahn.nl

Bijlage 1 : Archeologische perioden

Bijlage 1 : Archeologische perioden

Als bijlage op de resultaten en verzamelde gegevens wordt hieronder een algemene ontwikkeling van de bewonersgeschiedenis in Nederland geschetst.

Gedurende het Paleolithicum (300.000-8800 voor Chr.) hebben moderne mensen (homo sapiens) onze streken tijdens de warmere perioden wel bezocht, doch sporen uit deze periode zijn zeldzaam en vaak door latere omstandigheden verstoord. De mensen trokken als jager-verzamelaars rond in kleine groepen en maakten gebruik van tijdelijke kampementen. De verschillende groepen jager-verzamelaars exploiteerden kleine territoria, maar verbleven, afhankelijk van het seizoen, steeds op andere locaties.

In het Mesolithicum (8800-4900 voor Chr.) zette aan het begin van het Holoceen een langdurige klimaatsverbetering in. De gemiddelde temperatuur steeg, waardoor geleidelijk een bosvegetatie tot ontwikkeling kwam en de variatie in flora en fauna toenam. Ook in deze periode trokken de mensen als jager-verzamelaars rond. Voorwerpen uit deze periode bestaan voornamelijk uit voor de jacht ontworpen vuurstenen spitsjes.

De hierop volgende periode, het Neolithicum (5300-2000 voor Chr.), wordt gekenmerkt door een overschakeling van jager-verzamelaars naar sedentaire bewoners, met een volledig agrarische levenswijze. Deze omwenteling ging gepaard met een aantal technische en sociale vernieuwingen, zoals huizen, geslepen bijlen en het gebruik van aardewerk.

Door de productie van overschot kon de bevolking gaan groeien en die bevolkingsgroei had tot gevolg dat de samenleving steeds complexer werd. Uit het Neolithicum zijn verschillende grafmonumenten bekend, zoals hunebedden en grafheuvels.

Het begin van de Bronstijd (2000-800 voor Chr.) valt samen met het eerste gebruik van bronzen voorwerpen, zoals bijlen. Het gebruik van vuursteen was hiermee niet direct afgelopen.

Vuursteenmateriaal uit de Bronstijd is meestal niet goed te onderscheiden van dat uit andere perioden. Het aardewerk is over het algemeen zeldzaam. De grafheuveltraditie die tijdens het Neolithicum haar intrede deed werd in eerste instantie voortgezet, maar rond 1200 voor Chr. vervangen door begravingen in urnenvelden. Het gaat hier om ingegraven urnen met crematieresten waar overheen kleine heuveltjes werden opgeworpen, eventueel omgeven door een greppel.

In de IJzertijd (800-12 voor Chr.) werden de eerste ijzeren voorwerpen gemaakt. Ten opzichte van de Bronstijd traden er in de aardewerktraditie en in het gebruik van vuursteen geen radicale veranderingen op. De mensen woonden in verspreid liggende hoeven of in nederzettingen van enkele huizen. Op de hogere zandgronden ontstonden uitgebreide omwalde akkercomplexen (celtic fields). In deze periode werden de kleigebieden ook in gebruik genomen door mensen afkomstig van de zandgebieden. Opvallend zijn de verschillen in materiële welstand. Er zijn zogenaamde vorstengraven bekend in Zuid-Nederland, maar de meeste begravingen vonden plaats in urnenvelden.

Met de Romeinse tijd (12 voor Chr. tot 450 na Chr.) eindigt de prehistorie en begint de geschreven geschiedenis. In 47 na Chr. werd de Rijn definitief als rijksgrens van het Romeinse Rijk ingesteld. Ter controle van deze zogenaamde limes werden langs de Rijn castella (militaire forten) gebouwd. De inheems leefwijze handhaafde zich wel, ook al werd de invloed van de Romeinen steeds duidelijker in soorten aardewerk (o.a. gedraaid) en een betere infrastructuur. Onder meer ten gevolge van invallen van Germaanse stammen ontstond er instabiliteit wat uiteindelijk leidde tot het instorten van de grensverdediging langs de Rijn.

Over de Middeleeuwen (450-1500 na Chr.), en met name de Vroege Middeleeuwen (450-1000 na Chr.), zijn nog veel zaken onbekend. Archeologische overblijfselen zijn betrekkelijk schaars. De politieke macht was na het wegvallen van de Romeinen in handen gekomen van regionale en lokale hoofdliden. Vanaf de 10 eeuw ontstaat er weer enige stabiliteit en is een toenemende feodalisering zichtbaar. Door bevolkingsgroei en gunstige klimatologische omstandigheden werd in deze periode een begin gemaakt met het ontginnen van bos, heide en veen. Veel van onze huidige steden en dorpen dateren uit deze periode.

De hierop volgende periode 1500 – heden wordt aangeduid als Nieuwe Tijd.

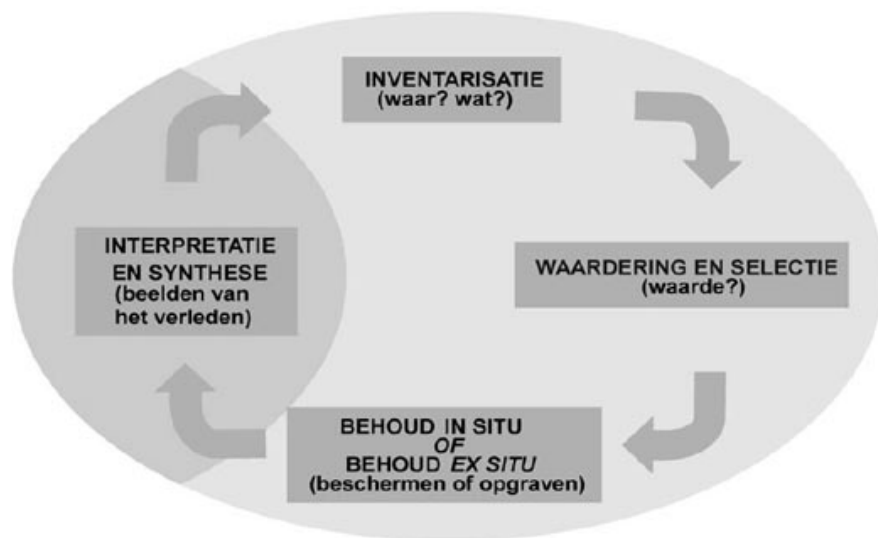
Bijlage 2 : AMZ-cyclus

Bijlage 2 : AMZ-cyclus

Het AMZ-proces

Archeologisch onderzoek in Nederland wordt in de meeste gevallen uitgevoerd binnen het kader van de zogenaamde Archeologische Monumentenzorg (AMZ).

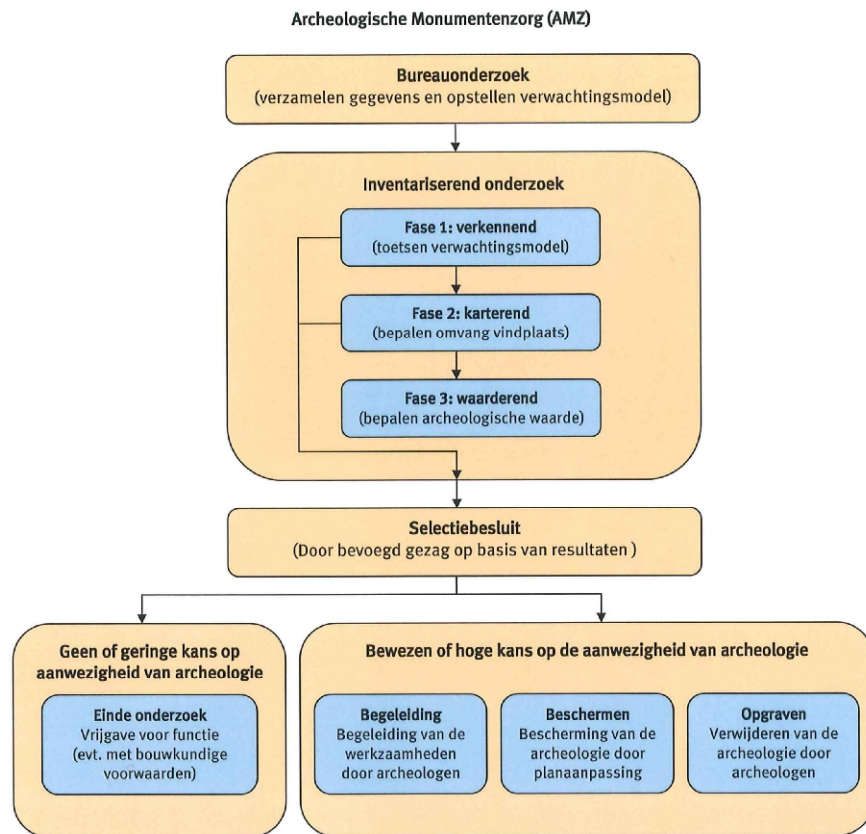
Het gehele traject van de AMZ omvat een aantal stappen die elkaar kunnen opvolgen, afhankelijk van het resultaat van de voorgaande stappen. In de procedure wordt volgens een trechtermodel gewerkt. Het startpunt ligt eigenlijk al bij het bepalen van de onderzoeksplicht. Op diverse provinciale en landelijke archeologische waardenkaarten kan namelijk worden ingezien of het plangebied ligt in een zone met een archeologische verwachting. Indien dit het geval blijkt te zijn, dan zal er in het kader van de planprocedure onderzoek verricht moeten worden om te bepalen of er archeologische waarden binnen het plangebied aanwezig zijn. Hiermee start de zogenaamde AMZ-cyclus (zie afb. 1 en 2)

Afbeelding 1: de AMZ-cyclus

De eerste fase: bureauonderzoek

Uitgangspunt voor het bureauonderzoek is het vaststellen van een gespecificeerd verwachtingsmodel dat op detailniveau voor het plangebied aangeeft wat er aan archeologische vindplaatsen aanwezig kan zijn. Op basis van dit verwachtingsmodel wordt bepaald of er een veldonderzoek nodig is en wat de juiste methode voor dit veldonderzoek zou moeten zijn om deze mogelijk aanwezige archeologische resten te kunnen aantonen.

Afbeelding 2: het proces van de AMZ

De tweede fase: inventariserend veldonderzoek (IVO)

Het inventariserend veldonderzoek kan worden opgesplitst in drie subfases.

Fase 1. verkennend onderzoek

In sommige gevallen wordt er gestart met een verkennend onderzoek. Een verkennend onderzoek kent een relatief lage onderzoeksintensiteit en wordt feitelijk uitgevoerd omdat er bij het bureauonderzoek onvoldoende gegevens beschikbaar zijn om dit voldoende te kunnen onderbouwen. Dit is bijvoorbeeld het geval als er te weinig bodemkundige of geologische gegevens zijn om binnen het plangebied de verwachtingswaarden te kunnen onderbouwen of zelfs überhaupt tot een verwachtingswaarde te komen. Met een verkennend onderzoek kan tot in detail de verwachtingswaarde worden aangebracht. Zodoende kan door terugkoppeling een aangescherpt verwachtingsmodel worden gemaakt en kan karterend veldonderzoek in een vervolgfase gericht en daarmee ook kostenefficiënter worden ingezet.

Fase 2. karterend onderzoek

In de regel wordt er gestart met een karterend onderzoek. Dit veldonderzoek dient om het verwachtingsmodel uit het bureauonderzoek te toetsen en eventueel aanwezige vindplaatsen op te sporen. Het onderzoek wordt vrijwel altijd vlakdekkend uitgevoerd door middel van boringen en/of oppervlaktekarteringen of proefsleuven. Het resultaat is in de regel een overzichtskaart met de resultaten van het onderzoek. Eventueel aangetoonde vindplaatsen worden daarbij aangegeven. Indien er geen archeologische vindplaatsen worden aangetroffen of wanneer bijvoorbeeld al blijkt dat deze geheel zijn

verstoord, dan wel van geen waarde zijn, is dit meestal ook het eindstadium van de AMZ-cyclus.

Als er wel archeologische vindplaatsen worden aangetroffen of het blijkt uit de onderzoeksgegevens dat deze met zeer grote zekerheid kunnen worden verwacht, dan dient er een waardestellend onderzoek te worden uitgevoerd. Meestal is van de vindplaatsen die bij een karterend onderzoek zijn aangetroffen nog slechts in beperkte mate bekend wat de waarde ervan is.

Fase 3. waarderend onderzoek

Een waarderend onderzoek dient de fysieke kwaliteiten van een eerder aangetoonde of reeds bekende archeologische vindplaats vast te stellen en dient te leiden tot een waardestelling. Voor een waardestelling is het van belang om in elk geval de aard van de vindplaats, de exacte begrenzing in omvang en diepteligging, de datering en de mate van conservering en intactheid te weten. Een waarderend onderzoek kan worden uitgevoerd door middel van boringen of proefsleuven. Wat de beste methode is hangt sterk af van de omstandigheden en de aard van de vindplaats. In de meeste gevallen worden er voor een waardestelling proefsleuven of proefputten gegraven. Omdat met deze methode meer en betere informatie over de vindplaats kan worden verkregen dan met aanvullende booronderzoek. Proefsleuven zijn lange sleuven van twee tot vijf meter breed die worden aangelegd in de zones waar in de voorgaande onderzoeksfase aanwijzingen voor vindplaatsen zijn aangetroffen.

De derde fase: Selectie en waardering

Het eindresultaat van een waardestellend onderzoek is een selectieadvies waarin op basis van de waardestelling van de vindplaats(en) wordt aangegeven of een vindplaats behoudenswaardig is. Deze waardestelling geschiedt op basis van verschillende waarderingscriteria. De term behoudenswaardig is sterk gerelateerd aan de essentie van het rijks- en provinciaal beleid ten aanzien van de archeologische monumentenzorg. In eerste instantie gaat dit namelijk uit van het behoud van het bodemarchief in situ (ter plekke in de bodem). Alleen wanneer dit binnen een belangenafweging niet kan zal het stuk waardevol bodemarchief voor het nageslacht bewaard dienen te worden door middel van een opgraving. Dit wordt ook wel behoud ex situ genoemd. Wanneer behoud niet gewenst is vanwege een relatief geringe waarde van de vindplaats(en) kan nog worden besloten om de bodemingrepen onder archeologische begeleiding te laten uitvoeren. Ook is het natuurlijk nog mogelijk dat er helemaal geen archeologisch onderzoek meer hoeft plaats te vinden en kan het terrein worden 'vrij gegeven'.

Het bevoegd gezag zal op basis van het selectieadvies uiteindelijk aangeven welke maatregelen er dienen te worden genomen. Deze beslissing wordt het selectiebesluit genoemd.

Plaats van de AMZ-cyclus in de planvorming

Net als met andere omgevingsfactoren waarmee binnen de planvorming rekening gehouden dient te worden, is het ook voor de archeologie van belang om dit in een zo vroeg mogelijk stadium in te steken. Niet alleen is dit voor een aantal onderzoeksfasen vanwege provinciaal of gemeentelijk beleid al een vereiste, het geeft bovendien al vroeg inzicht in eventuele risico's qua exploitatie en potentiële vertragingen in een project. Indien er een middelhoge of hoge kans op de aanwezigheid van archeologische resten bestaat, zal het bevoegd gezag een inventariserend onderzoek verplicht stellen ten behoeve van de ruimtelijke onderbouwing. Dit onderzoek is gebaseerd op het specifieke verwachtingsmodel uit het bureauonderzoek dat daaraan vooraf dient te gaan. In praktijk worden deze onderzoeken gecombineerd uitgevoerd en in één verslag gerapporteerd.

Wanneer eenmaal een planprocedure is voorgenomen zal met het archeologisch onderzoek al kunnen worden begonnen.

In principe kan het gehele inventariserend veldonderzoek, inclusief een selectieadvies, voorafgaand aan een planprocedure worden afgerond. Dit heeft als voordeel dat binnen het toekomstige plan de omvang van de archeologische vindplaats(en) definitief kan worden afgebakend en er, bij behoud in situ, de bestemming 'archeologische waardevol' kan worden opgenomen. Ook kunnen dan in bijvoorbeeld een aanlegvergunning specifieke voorschriften worden opgenomen om aantasting te voorkomen. In dit kader en deze planfase kan ook een voorschot worden genomen op inrichtingsmaatregelen (aanpassing van een eventueel al beschikbaar stedenbouwkundig ontwerp of het voorschrijven van bijvoorbeeld een groenzone, speelveld, parkeerplaatsen etc.). Indien dit mogelijk is kan ook worden voorgeschreven dat er archeologievriendelijk gebouwd dient te worden door aanpassing van funderingswijze of ander technische maatregelen. Het nadeel van het uitvoeren van een waardestellend veldonderzoek na de een planprocedure is dat daarmee ook de consequenties ervan pas later in beeld komen, wat leidt tot een aantal risico's. Vaak blijkt dan behoud in situ veel lastiger te zijn en is dit dan alleen met technische maatregelen nog mogelijk. Soms is alleen behoud ex situ door middel van opgravingen de enige nog resterende kostbare optie.

Bijlage 3a: Terreinen met archeologische status

Uitgebreide Rapportage Monumenten

Monumentnr: 2207 **Oppervlakte:** 94.592 m2
CMA-nr: 32C - A03
Status: Terrein van hoge archeologische waarde
Toponiem: KLOOSTERLAAN, KNMI
Plaats: De Bilt
Gemeente: De Bilt
Provincie: Utrecht
Coördinaten: 140807 / 457035
Terreinbeheerder: Niet van toepassing
Onderzoek: Onderzoeksnr 15942, Archeologisch: proefputten/proefsleuven, gereedgemeld op 08-12-2006

Complexen

Complextype

Begindatering

Einddatering

<u>Complextype</u>	<u>Begindatering</u>	<u>Einddatering</u>
Klooster(complex)	Middeleeuwen laat	Nieuwe tijd

Beschrijving

Funderingsresten van een vrouwenklooster dat hier gestaan heeft. In 1970 werd een waterput aange- troffen die vermoedelijk bij het klooster behoorde. Onderzoek heeft tot nu toe geen eenduidige resultaten opgeleverd. De exacte lokatie van gebouwen binnen het terrein is niet vastgesteld. Het klooster is in 1139 gesticht. In 1585 en 1586 werd het complex grotendeels gesloopt, om het bouw materiaal te ge- bruiken voor de defensiewerken tegen de Spaanse troepen. Een vijftiende eeuws onderkelderd deel is gespaard gebleven en maakt nu deel uit van het K.N.M.I.-complex. Dit terrein ligt op de flank van de stuwwal. 1966: Proefputten R.O.B. 1995: Proefputten, ROB. Beheersadvies: geen grondwerkzaamheden dieper dan 40 cm; geen peilverlaging. RAAP 43, cat.nr. 48.

Op basis van het uitgevoerde onderzoek is het terrein op 08-12-2006 opgewaardeerd van "terrein van archeologische betekenis" naar "terrein van hoge archeologische waarde".

In Livelink is een overzicht toegevoegd met de aangetroffen/bekende resten van het klooster.

Documentatie

Type: Kaart
Beheerder: Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek
Toelichting: topografische kaart 1:25 000 met terreinaanduiding

Type: Brief
Beheerder: Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek
Toelichting: 1979 Gem. De Bilt/G.S. van Utrecht herziening mon.kaart

Type: Brief
Beheerder: Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek
Toelichting: 1991 Min. VROM, toezending bouwhistorische notitie

Type: Onbekend
Beheerder: Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek
Toelichting: 1991, C.J. Peet, bouwhistorische notitie

Literatuur

GRAAF, K. VAN DER, K. ANDERSON & R.R. DATEMA 1990 Landschapsplan en archeologie in de provincie Utrecht, in: RAAPR HALBERTSMA, H., 1966 De Bilt, (p.74), in: BKNOB
LUTTERVELT 1949 --, (p.108,109,176), in: Heemschut
CRAANDIJK 0 --. (p.177,226), in: --
HEERINGA 0 --, (p.198), in: --
-- 1962 --, (p.72), in: MBOU
-- 1966 --, (p.62), in: MBOU

Uitgebreide Rapportage Monumenten

-- 1967 --, (p.144), in: Jaarboekje van Oud-Utrecht

CHRISTEMEYER 1837 ---, (p.109), in: ---

TENT, W.J. VAN 1976 Archeologische kroniek van de provincie Utrecht over de jaren 1970-1971, in: MBOU

Brugge, J.P. ter 1996 De Bilt KMNI/Vrouwenklooster, in: Archeologische kroniek Provincie Utrecht 1994-1995

Uitgebreide Rapportage Monumenten

Monumentnr: 12216 **Oppervlakte:** 50.929 m2
CMA-nr: 32C - 045
Status: Terrein van hoge archeologische waarde
Toponiem: CENTRUM
Plaats: De Bilt
Gemeente: De Bilt
Provincie: Utrecht
Coördinaten: 141021 / 457362
Terreinbeheerder: Niet van toepassing

Complexen

Complextype

Begindatering

Einddatering

Nederzetting, onbepaald

Middeleeuwen laat

Nieuwe tijd

Beschrijving

Dorpskern. De Bilt ligt op het dekzand, temidden van enkeerdgronden.

Documentatie

Type: Kaart
Beheerder: Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek
Toelichting: 1:25 000. Topkaart met aanduiding terrein.

Literatuur

- 1989 , in: Historische Atlas Utrecht. Chromotopografische Kaart des Rijks 1:25.000 (No. 446).
- 1990 , in: Grote Historische Atlas van Nederland. 1:50.000. I West-Nederland 1839-1859 (p. 60).

Bijlage 3b: Archeologische waarnemingen

Uitgebreide Rapportage Waarnemingen

Waarnemingsnr:	1003	Vondstmelding:	Extern nr:
Objectcode:	32CN-21		Onderzoeksmelding:
Coördinaten:	141100 / 460100		
Toponiem:	DE LEYEN		
Plaats:	Bilthoven		
Gemeente:	De Bilt		
Provincie:	Utrecht		
Vinder/datum:	Archeologische Werkgemeenschap voor Nederland / 1972		
Invoerder/datum:	Particulier / 12-06-1972		
Beschrijver/datum:	Broek, van den / 19-06-1975		
Verwerving:	Niet-archeologisch: onbepaald	Geomorfologie:	Onbekend
Grondgebruik:	Bos	NAP maaiveld:	

Beschrijving

AD102 IN PERIODE 1971 TOT 1972AD104 WATERWEG 189 DE BILT

Vondsten

Complex:	Onbekend	Cultuur:	Onbekend
Aantal:	1	Toestand:	Fragment
Materiaal:	Vuursteen		
Code algemeen:	Afslag	Begindatering:	Mesolithicum: 8800 - 4900 vC
Code specifiek:	Niet van toepassing	Einddatering:	Mesolithicum: 8800 - 4900 vC
Toelichting:			

Complex:	Onbekend	Cultuur:	Onbekend
Aantal:	2	Toestand:	Onbekend
Materiaal:	Vuursteen		
Code algemeen:	Brok	Begindatering:	Mesolithicum: 8800 - 4900 vC
Code specifiek:	Niet van toepassing	Einddatering:	Mesolithicum: 8800 - 4900 vC
Toelichting:	O:'ONBEWERKT'		

Collectie

Beheerder:	Archeologische Werkgemeenschap voor Nederland
Toelichting:	Niets ingevuld

Uitgebreide Rapportage Waarnemingen

Waarnemingsnr:	1021	Vondstmelding:		Extern nr:	
Objectcode:	32CN-24			Onderzoeksmelding:	
Coördinaten:	140900 / 459700				
Toponiem:	DE LEYEN				
Plaats:	Bilthoven				
Gemeente:	De Bilt				
Provincie:	Utrecht				
Vinder/datum:	Archeologische Werkgemeenschap voor Nederland / 1972				
Invoerder/datum:	Particulier / 05-04-1973				
Beschrijver/datum:	Broek, van den / 11-06-1975				
Verwerving:	Niet-archeologisch: onbepaald	Geomorfologie:	Onbekend		
Grondgebruik:	Akkerbouw/tuinbouw/bouwvoor	NAP maaiveld:			

Beschrijving

AD04 WATERWEG 189 DE BILT VONDSTEN AFKOMSTIG VAN LANGGEREKTEAKKER.

Vondsten

Complex:	Onbekend	Cultuur:	Onbekend
Aantal:	6	Toestand:	Onbekend
Materiaal:	Vuursteen		
Code algemeen:	Afslag	Begindatering:	Mesolithicum: 8800 - 4900 vC
Code specifiek:	Niet van toepassing	Einddatering:	Mesolithicum: 8800 - 4900 vC
Toelichting:	'FRAGMENT VUURSTEEN GEREEDSCHAP' (ZIE HET CAA) ; 'MESO' (E.D.)		

Collectie

Beheerder:	Archeologische Werkgemeenschap voor Nederland
Toelichting:	Niets ingevuld

Uitgebreide Rapportage Waarnemingen

Waarnemingsnr:	43396	Vondstmelding:		Extern nr:	
Objectcode:	32CN-65			Onderzoeksmelding:	
Coördinaten:	140310 / 458950				
Toponiem:	BOERDERIJ WELGELEGEN				
Plaats:	De Bilt				
Gemeente:	De Bilt				
Provincie:	Utrecht				
Vinder/datum:	AWN Afd. 12 Utrecht e.o. / 09-1969				
Invoerder/datum:	AWN Afd. 12 Utrecht e.o. / 09-1969				
Beschrijver/datum:	AWN Afd. 12 Utrecht e.o. / 1970				
Verwerving:	Archeologisch: opgraving	Geomorfologie:	Onbekend		
Grondgebruik:	Bebouwing/erf/weg/kerkhof	NAP maaiveld:			

Beschrijving

Funderingsresten van wat aanvankelijk beschouwd werd als de hofstede van deAbdis van Elten, de dochter van de Graaf van Hameland. Deze werd volgens de bronnen omstreeks de 11de eeuw ergens in de omgeving van De Bilt gebouwd. Aanleiding tot dit onderzoek was het slopen van de boerderij "Welgelegen", achter de sporthal in "Weltevreden", t.b.v. aanleg van de Randweg. Voortzetting van het onderzoek in 1970 toonde echter aan dat de in 1969 gevonden fundamenten niet verder teruggingen dan het laatste kwart van de 16e eeuw. Sporen van een bewoning uit de 12e eeuw werden niet gevonden.

Vondsten

Complex:	Nederzetting, onbepaald	Cultuur:	Niet van toepassing
Aantal:	9999	Toestand:	Fragment
Materiaal:	Keramik		
Code algemeen:	Baksteen	Begindatering:	Middeleeuwen laat A: 1050 - 1250 nC
Code specifiek:	kloostermop: volume ca. 8000-4000 cm	Einddatering:	Middeleeuwen laat A: 1050 - 1250 nC
Toelichting:			

Complex:	Nederzetting, onbepaald	Cultuur:	Niet van toepassing
Aantal:	9999	Toestand:	Onbekend
Materiaal:	Steen		
Code algemeen:	Fundering	Begindatering:	Nieuwe tijd A: 1500 - 1650 nC
Code specifiek:	Niet van toepassing	Einddatering:	Nieuwe tijd: 1500 - 1950
Toelichting:			

Complex:	Nederzetting, onbepaald	Cultuur:	Niet van toepassing
Aantal:	9999	Toestand:	Fragment
Materiaal:	Keramik		
Code algemeen:	Aardewerk, onbepaald	Begindatering:	Middeleeuwen laat B: 1250 - 1500 nC
Code specifiek:	Niet van toepassing	Einddatering:	Nieuwe tijd C: 1850 - 1950
Toelichting:	14e/19e eeuw		

Documentatie

Type:	Foto
Beheerder:	Onbekend
Toelichting:	

Type:	Tekening
Beheerder:	Onbekend
Toelichting:	

Uitgebreide Rapportage Waarnemingen

Type: Onbekend

Beheerder: Onbekend

Toelichting:

Type: Verslag

Beheerder: Onbekend

Toelichting:

Type: Krantenartikel

Beheerder: Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek

Toelichting:? , d.d. 11 sept. 1969

Literatuur

FOKKENS. H. 1970 De proefopgraving in De Bilt, in: Niet van toepassing

ESCH, G.J. VAN 1970 Opgravingen te De Bilt, in: Niet van toepassing

Onbekend 1971 Archeologische onderzoeken AWN Werkgroep Utrecht in 1970, in: Niet van toepassing

Uitgebreide Rapportage Waarnemingen

Waarnemingsnr:	46891	Vondstmelding:		Extern nr:	
Objectcode:	32CN-70			Onderzoeksmelding:	
Coördinaten:	140325 / 459000				
Toponiem:	Zuiveringsinstallatie; Groenekanseweg 185				
Plaats:	De Bilt				
Gemeente:	De Bilt				
Provincie:	Utrecht				
Vinder/datum:	Willems / 1971				
Invoerder/datum:	Brounen / 01-04-2003				
Beschrijver/datum:	Willems / 1973				
Verwerving:	Archeologisch: (veld)kartering	Geomorfologie:	Onbekend		
Grondgebruik:	Akkerbouw/tuinbouw/bouwoor	NAP maaiveld:	+ 2		

Beschrijving

Oppervlaktevondsten in een moestuin van ca 0.15 ha, op zandgrond. Voor aanvullende informatie zie Willems 1973.

Vondsten

Complex:	Nederzetting, onbepaald	Cultuur:	Onbekend
Aantal:	20	Toestand:	Onbekend
Materiaal:	Vuursteen		
Code algemeen:	Afslag	Begindatering:	Mesolithicum: 8800 - 4900 vC
Code specifiek:	Niet van toepassing	Einddatering:	Mesolithicum: 8800 - 4900 vC
Toelichting:			

Complex:	Nederzetting, onbepaald	Cultuur:	Onbekend
Aantal:	2	Toestand:	Compleet
Materiaal:	Vuursteen		
Code algemeen:	Kern	Begindatering:	Mesolithicum: 8800 - 4900 vC
Code specifiek:	Niet van toepassing	Einddatering:	Mesolithicum: 8800 - 4900 vC
Toelichting:			

Complex:	Nederzetting, onbepaald	Cultuur:	Onbekend
Aantal:	2	Toestand:	Fragment
Materiaal:	Steen		
Code algemeen:	Klopsteen/retouchoir	Begindatering:	Mesolithicum: 8800 - 4900 vC
Code specifiek:	Niet van toepassing	Einddatering:	Mesolithicum: 8800 - 4900 vC
Toelichting:			

Complex:	Nederzetting, onbepaald	Cultuur:	Onbekend
Aantal:	2	Toestand:	Compleet
Materiaal:	Vuursteen		
Code algemeen:	Kling	Begindatering:	Mesolithicum: 8800 - 4900 vC
Code specifiek:	geretoucheerd	Einddatering:	Mesolithicum: 8800 - 4900 vC
Toelichting:	Gebruiksretouche		

Complex:	Nederzetting, onbepaald	Cultuur:	Onbekend
Aantal:	2	Toestand:	Compleet
Materiaal:	Vuursteen		
Code algemeen:	Schrabber	Begindatering:	Mesolithicum: 8800 - 4900 vC
Code specifiek:	afslagschrabber	Einddatering:	Mesolithicum: 8800 - 4900 vC
Toelichting:			

Uitgebreide Rapportage Waarnemingen

Documentatie

Type: Tekening
Beheerder: Willems
Toelichting: Zie publicatie

Collectie

Beheerder: Willems
Toelichting: Geen inv.nrs bekend

Literatuur

Willems, J.H. 1973 Prehistorische vondsten te Groenekan, gem. Maartensdijk (prov. utrecht), in: Westerheem 22

Uitgebreide Rapportage Waarnemingen

Waarnemingsnr: 59462 **Vondstmelding:** 243836 **Extern nr:**
Objectcode: 32CN-79 **Onderzoeksmelding:**
Coördinaten: 140378 / 460383
Toponiem: BEUKENBURGERLAAN, OMGRACHT HUIS
Plaats: De Bilt
Gemeente: De Bilt
Provincie: Utrecht
Vinder/datum: Lagers / 25-07-2002
Invoerder/datum: Provinciaal Depot voor Bodemvondsten Utrecht / 03-09-2004
Beschrijver/datum: Rooijen, van / 13-02-2008
Verwerving: Niet-archeologisch: onbepaald **Geomorfologie:** Onbekend
Grondgebruik: Bebouwing/erf/weg/kerkhof **NAP maaiveld:** + 2.1

Beschrijving

H. Lagers zag op het terrein van de omgrachte huisplaats 'Bogaertsburgh' in een kuil op minder dan 0.5m diepte mortel, baksteenfragmenten en een pootje van een 17e eeuwse kookpotje. Op een 17e eeuwse kaart staat op dit terrein een huis. Lagers vermoedt geen voorafgaande bouwfase(n). De omgrachting is rond 1900 deels vergraven. De huisplaats ligt in deze regio opvallend solitair. De kuil bevindt zich op een ovaalvormig eiland van ca. 20x 30m. De gracht aan de zuidwestzijde grenst aan een groter, ongeveer vierkant gebied van 50x 50m, dat ook geheel omgracht is. Het hele complex meet ca. 65x 90m en was eigendom van Jan Uittenbogaert. De coördinaten van de kuil zijn: 140.397/ 460.402.

Vondsten

Complex:	Onbekend	Cultuur:	Onbekend
Aantal:	0	Toestand:	Fragment
Materiaal:	Steen	Begindatering:	Nieuwe tijd B: 1650 - 1850 nC
Code algemeen:	Bouwmateriaal	Einddatering:	Nieuwe tijd B: 1650 - 1850 nC
Code specifiek:	Niet van toepassing		
Toelichting:			

Complex:	Onbekend	Cultuur:	Onbekend
Aantal:	1	Toestand:	Fragment
Materiaal:	Keramiek	Begindatering:	Nieuwe tijd B: 1650 - 1850 nC
Code algemeen:	Pot/kookpot/voorraadpot	Einddatering:	Nieuwe tijd B: 1650 - 1850 nC
Code specifiek:	Niet van toepassing		
Toelichting:			

Documentatie

Type: Verslag
Beheerder: Provinciaal Depot voor Bodemvondsten Utrecht
Toelichting: LOCINFO 2002.0725.01

Uitgebreide Rapportage Waarnemingen

Waarnemingsnr: 123192 **Vondstmelding:** 123192 **Extern nr:**
Objectcode: 32CN-56 **Onderzoeksmelding:**
Coördinaten: 141025 / 461000
Toponiem:
Plaats: Onbekend
Gemeente: De Bilt
Provincie: Utrecht
Vinder/datum: Rensink / 01-01-1979
Invoerder/datum: Kolen / 01-01-1995
Beschrijver/datum: RAAP Archeologisch Adviesbureau / 24-01-1995
Verwerving: Archeologisch: (veld)kartering **Geomorfologie:** Onbekend
Grondgebruik: Akkerbouw/tuinbouw/bouwvoor **NAP maaiveld:**

Vondsten

Complex: Onbekend **Cultuur:** Onbekend
Aantal: 1 **Toestand:** Fragment
Materiaal: Vuursteen
Code algemeen: Werktuig/gereedschap (onderdeel) **Begindatering:** Mesolithicum: 8800 - 4900 vC
Code specifiek: Niet van toepassing **Einddatering:** Neolithicum: 5300 - 2000 vC
Toelichting:

Uitgebreide Rapportage Waarnemingen

Waarnemingsnr: 123193 **Vondstmelding:** 123193 **Extern nr:**
Objectcode: 32CN-57 **Onderzoeksmelding:**
Coördinaten: 140850 / 461150
Toponiem:
Plaats: Onbekend
Gemeente: De Bilt
Provincie: Utrecht
Vinder/datum: Rensink / 01-01-1979
Invoerder/datum: Kolen / 01-01-1995
Beschrijver/datum: RAAP Archeologisch Adviesbureau / 24-01-1995
Verwerving: Archeologisch: (veld)kartering **Geomorfologie:** Onbekend
Grondgebruik: Akkerbouw/tuinbouw/bouwvoor **NAP maaiveld:**

Vondsten

Complex: Onbekend **Cultuur:** Onbekend
Aantal: 9999 **Toestand:** Fragment
Materiaal: Vuursteen
Code algemeen: Onbekend **Begindatering:** Mesolithicum: 8800 - 4900 vC
Code specifiek: Niet van toepassing **Einddatering:** Neolithicum: 5300 - 2000 vC
Toelichting:

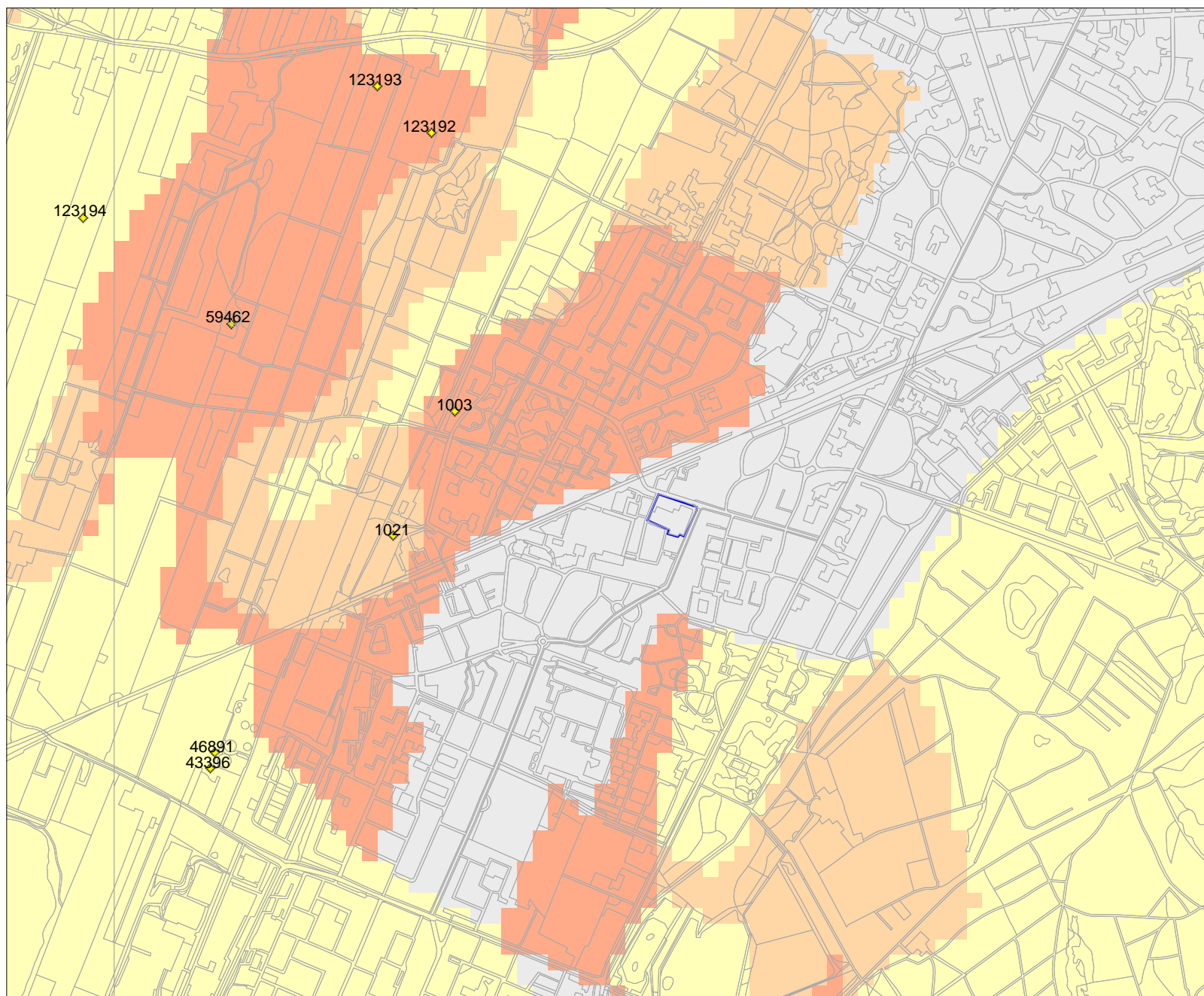
Uitgebreide Rapportage Waarnemingen

Waarnemingsnr: 123194 **Vondstmelding:** 123194 **Extern nr:**
Objectcode: 31HN-24 **Onderzoeksmelding:**
Coördinaten: 139900 / 460725
Toponiem:
Plaats: Onbekend
Gemeente: De Bilt
Provincie: Utrecht
Vinder/datum: Rensink / 01-01-1979
Invoerder/datum: Kolen / 01-01-1995
Beschrijver/datum: RAAP Archeologisch Adviesbureau / 24-01-1995
Verwerving: Archeologisch: (veld)kartering **Geomorfologie:** Onbekend
Grondgebruik: Akkerbouw/tuinbouw/bouwvoor **NAP maaiveld:**

Vondsten

Complex: Onbekend **Cultuur:** Onbekend
Aantal: 2 **Toestand:** Fragment
Materiaal: Vuursteen
Code algemeen: Werktuig/gereedschap (onderdeel) **Begindatering:** Mesolithicum: 8800 - 4900 vC
Code specifiek: Niet van toepassing **Einddatering:** Neolithicum: 5300 - 2000 vC
Toelichting:

Kaartenbijlage

Legenda

- TOP10 ((c)TDN)
- ODERZOEKSMELDINGEN
- WAARNEMINGEN
- MONUMENTEN
- IKAW**
- zeer lage trefkans
- lage trefkans
- middelhoge trefkans
- hoge trefkans
- lage trefkans (water)
- middelhoge trefkans (water)
- hoge trefkans (water)
- water
- niet gekarteerd
- PROVINCIES

Archis2

rijksdienst voor
archeologie,
cultuurlandschap
en monumenten

ONDER
NORM
LTOUR
NEM
SCHAP